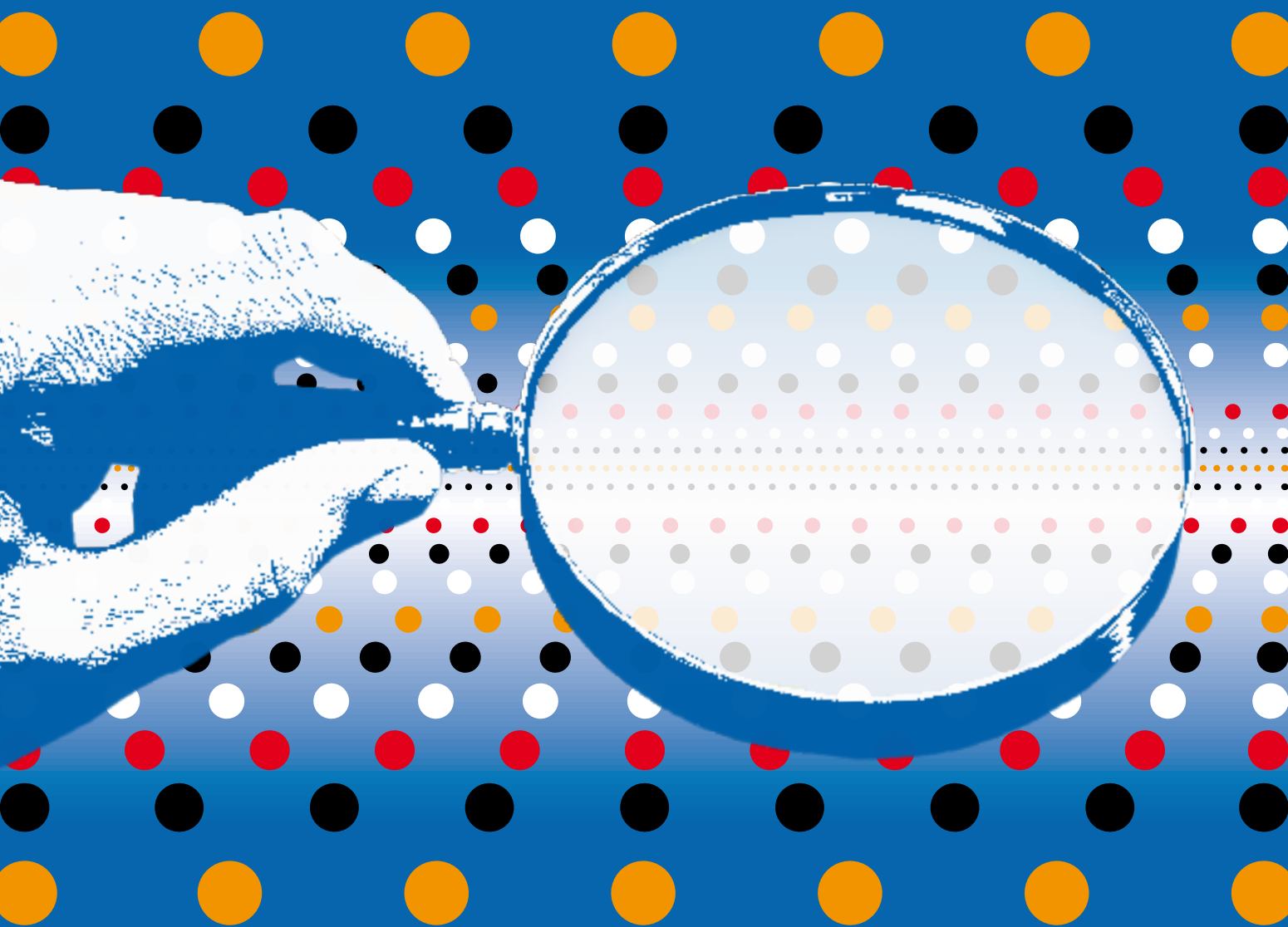

URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI W 2006

Warszawa 2007

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI W 2006

Warszawa 2007

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
00-950 Warszawa
Pl. Powstańców Warszawy 1
tel. 022 55 60 800
www.uokik.gov.pl

ISBN 978-83-60632-13-0

Opracowanie graficzne, skład DTP i druk:
Agencja Wydawnicza „ARGI”
tel. 071 789 92 18
argi@wr.home.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
-------------	---

1. INFORMACJE OGÓLNE	8
----------------------------	---

1.1 STRUKTURA ORGANIZACYJNA UOKIK	8
1.2 STAN ZATRUDNIENIA	8
1.3 BUDŻET ROCZNY UOKIK	8

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZADAŃ PREZESA UOKIK	9
---	---

3. PRACE LEGISLACYJNE	11
-----------------------------	----

3.1 INFORMACJE OGÓLNE	11
3.2 PROJEKT NOWEJ USTAWY O OCHRONIE KONKURENCJI I KONSUMENT W ...	11

4. OCHRONA KONKURENCJI - PRAKTYKI OGRANICZAJĄCE KONKURENCJĘ ORAZ KONTROLA KONCENTRACJI	12
--	----

4.1 INFORMACJE OGÓLNE	12
4.2 DANE STATYSTYCZNE	12
4.3 POROZUMIENIA OGRANICZAJĄCE KONKURENCJĘ	12
4.4 NADUŻYWANIE POZYCJI DOMINUJĄCEJ	16
4.5 KONTROLA KONCENTRACJI PRZEDSIĘBIORCÓW	19
4.6 ORZECZNICTWO SĄDOWE W SPRAWACH ANTYMONOPOŁOWYCH	20
4.7 KARY PIENIĘŻNE	21

5. STOSOWANIE PRZEZ PREZESA UOKIK WSPÓLNOTOWEGO PRAWA KONKURENCJI	22
---	----

5.1 PODSTAWY PRAWNE WSPÓLNOTOWEGO SYSTEMU OCHRONY KONKURENCJI	22
5.2 EUROPEAN COMPETITION NETWORK JAKO PŁASZCZYZNA WSPÓŁPRACY KOMISJI EUROPEJSKIEJ Z KRAJOWYMI URZĘDAMI ANTYMONOPOŁOWYMI	22
5.3 POSTĘPOWANIA ANTYMONOPOŁOWE WSZCZĘTE NA PODSTAWIE TRAKTATU	23

6. POMOC PUBLICZNA 24

7. OCHRONA ZBIOROWYCH INTERESÓW KONSUMENTÓW 26

7.1	INFORMACJE OGÓLNE.....	26
7.2	WYBRANE POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCE PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE INTERESY KONSUMENTÓW	26
7.3	ORZECZNICTWO SĄDOWE W SPRAWACH DOTYCZĄCYCH NARUSZENIA ZBIOROWYCH INTERESÓW KONSUMENTÓW	27
7.4	NIEDOZWOLONE POSTANOWIENIA UMOWNE	28
7.5	INNE ZADANIA.....	31

8. OGÓLNE BEZPIECZEŃSTWO PRODUKTÓW 32

8.1	NADZÓR NAD OGÓLNYM BEZPIECZEŃSTWEM PRODUKTÓW	32
8.2	KRAJOWY SYSTEM INFORMACJI O PRODUKTACH NIEBEZPIECZNYCH	32
8.3	POWIADOMIENIA PRZEDSIĘBIORCÓW O WPROWADZONYCH NA RYNEK PRODUKTACH, KTÓRE NIE SĄ BEZPIECZNE	33
8.4	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA ORAZ FUNKCJONOWANIE POLSKIEGO PUNKTU KONTAKTOWEGO SYSTEMU RAPEX	33

9. ZASADNICZE WYMAGANIA WOBEC WYROBÓW 34

9.1	INFORMACJE OGÓLNE.....	34
9.2	PRZEKAZYWANIE ORGANOM WYSPECJALIZOWANYM INFORMACJI WSKAZUJĄCYCH, ŻE WYRÓB WPROWADZONY DO OBROTU NIE SPEŁNIA ZASADNICZYCH WYMAGAŃ	34
9.3	PROWADZENIE REJESTRU WYROBÓW NIEZGODNYCH Z ZASADNICZYM WYMAGANIAMI	35
9.4	WYSTĘPOWANIE DO ORGANÓW WYSPECJALIZOWANYCH Z WNIOSEM O PRZEPROWADZENIE KONTROLI	35
9.5	INFORMOWANIE KOMISJI EUROPEJSKIEJ O DECYZJACH ORGANÓW WYSPECJALIZOWANYCH OGRANICZAJĄCYCH SWOBODNY PRZEPŁYW WYROBÓW	35

10. JAKOŚĆ PALIW 36

10.1	INFORMACJE OGÓLNE.....	36
10.2	REALIZACJA ZADAŃ PREZESA UOKIK W RAMACH SYSTEMU MONITOROWANIA I KONTROLOWANIA JAKOŚCI PALIW CIEKŁYCH I BIOPALIW CIEKŁYCH.....	36
10.3	NOWA USTAWA O SYSTEMIE MONITOROWANIA I KONTROLOWANIA JAKOŚCI PALIW	36

11. BADANIA I ANALIZY RYNKU 37

- 11.1 NATURA BADAŃ I ANALIZ RYNKU PROWADZONYCH PRZEZ KOMÓRKI UOKIK 37
- 11.2 WYBRANE BADANIA PRZEPROWADZANE W RAMACH MONITORINGU RYNKÓW 37

12. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ I KONTAKTY Z INSTYTUCJAMI WSPÓLNOTOWYMI 39

- 12.1 WSPÓŁPRACA MULTILATERALNA 39
- 12.2 WSPÓŁPRACA BILATERALNA 39

13. PROGRAMY FINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W 2006 R. 40

14. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA URZĘDU 40

- 14.1 KAMPANIE EDUKACYJNO-INFORMACYJNE 40
- 14.2 PROGRAM BADAŃ SPOŁECZNYCH UOKIK – POZYSKIWANIE INFORMACJI O STANIE ŚWIADOMOŚCI, WIEDZY, POSTAWACH I ZACHOWANIACH RYNKOWYCH POLSKICH KONSUMENTÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW 41
- 14.3 KONFERENCJE INFORMACYJNO-EDUKACYJNE ORAZ WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI 41
- 14.4 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA 42

Początkowo zadania Prezesa UOKiK koncentrowały się na przeciwdziałaniu praktykom ograniczającym konkurencję oraz kontroli koncentracji przedsiębiorców. Z czasem uległy znacznemu rozszerzeniu.

W zakresie ochrony konsumentów, oprócz realizowania polityki państwa w tej sferze (polegającego m.in. na przygotowywaniu projektów aktów prawnych oraz współpracy z instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi), Prezesowi Urzędu powierzono zwalczanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, eliminowanie z obrotu niedozwolonych postanowień umownych oraz nadzór rynku.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, które zbiegło się z wejściem w życie regulacji reformujących system ochrony konkurencji we Wspólnocie, na Prezesa UOKiK nałożony został szereg nowych obowiązków.

Między innymi stał się on częścią Europejskiej Sieci Konkurencji, którą tworzą Komisja oraz urzędy antymonopolowe państw członkowskich. Dla UOKiK oznacza to przede wszystkim obowiązek bezpośredniego stosowania przepisów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską w przypadku, gdy praktyka ograniczająca konkurencję może wpływać na handel pomiędzy państwami członkowskimi.

Zadania powierzone Prezesowi Urzędu mają na celu ochronę konkurencji, umożliwiającej przedsiębiorcom działanie i rozwój w optymalnych warunkach rynkowych oraz zapewnienie konsumentom prawa wyboru produktów odpowiedniej jakości, dbałość o ich bezpieczeństwo oraz poszanowanie ich praw przez przedsiębiorców.

UOKiK

1. INFORMACJE OGÓLNE

1.1 Struktura organizacyjna UOKiK

Prezes UOKiK wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W 2006 r. w skład kierownictwa wchodził: dr Cezary Banasiński – Prezes oraz dr Jarosław Maćkowiak i Jarosław Król – Wiceprezesi. Organizację Urzędu określa statut nadany przez Prezesa Rady Ministrów w zarządzeniu nr 142 z 31 grudnia 2001 r. (M.P. Nr 47, poz. 779 ze zm.).

W skład Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wchodzi centrala i 9 delegatur:

- **w Bydgoszczy**
– obejmująca swym zakresem działania województwa: kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie,
- **w Gdańsku**
– województwa: pomorskie i zachodniopomorskie,
- **w Katowicach**
– województwa: śląskie i opolskie,
- **w Krakowie**
– województwa: małopolskie i podkarpackie,
- **w Lublinie**
– województwa: lubelskie i podlaskie,
- **w Łodzi**
– województwa: łódzkie i świętokrzyskie,
- **w Poznaniu**
– województwo wielkopolskie,
- **w Wrocławiu**
– województwa: dolnośląskie i lubuskie,
- **w Warszawie**
– województwo mazowieckie.

W skład centrali Urzędu wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- Sekretariat Prezesa,
- Departament Prawny i Orzecznictwa Europejskiego,
- Departament Ochrony Konkurencji,
- Departament Analiz Rynku,
- Departament Monitorowania Pomocy Publicznej,
- Departament Polityki Konsumenckiej,
- Departament Nadzoru Rynku,
- Departament Współpracy z Zagranicą i Komunikacji Społecznej,
- Departament Środków Pomocowych, Budżetu i Administracji,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Ochrony Informacji Niejawnych,
- Samodzielne Stanowisko do spraw Audytu Wewnętrznego.

1.2 Stan zatrudnienia

Stan zatrudnienia w Urzędzie w 2006 r., z uwzględnieniem struktury zawodowej i fluktuacji kadr, przedstawiają poniższe zestawienia.

1.2.1 Stan zatrudnienia w UOKiK

	osoby	etaty
1 stycznia 2006	280	270,90
31 grudnia 2006	285	273,05
średnio w roku	281,58	270,47

1.2.2 Struktura zawodowa i wiekowa pracowników UOKiK

Wiek w latach ukończonych	Prawnicy	Ekonomiści	Inne zawody	Razem	% do ogółu zatrudnionych
do 30	66	18	35	119	41,75
30-40	60	16	27	103	36,14
40-55	9	19	14	42	14,74
pow. 55	2	11	8	21	7,37
łącznie	137	64	84	285	100

* Wszystkie dane liczbowe zawarte w Sprawozdaniu przedstawiają stan na 31 grudnia 2006 r.

1.2.3 Fluktuacja kadr w 2006 r.

	osoby	etaty
zatrudniono	54	50,15
rozwiązano stosunek pracy	52	49,50

1.2.4 Zmiany w stanie zatrudnienia

Rok	Zatrudnienie ogółem w UOKiK*	% wzrostu	Zatrudnienie ogółem w GIiH**	% wzrostu	Zatrudnienie ogółem w GP UOKiK***	% wzrostu	Ogółem część 53****	% wzrostu
2005	263		147		17		427	
2006	265	0,8	146	-0,7	16	-5,2	427	0

*na podstawie sprawozdania RB-70 (Kwartalne sprawozdanie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu od początku roku do końca kwartału IV 2006 r.)

**Główny Inspektorat Inspekcji Handlowej

***Gospodarstwo Pomocnicze UOKiK

****określenie dysponenta budżetu państwa (tu: UOKiK)

1.3 Budżet roczny UOKiK

Dochody: 1,3 mln zł

Wydatki: 41,4 mln zł

Struktura wydatków przedstawia się następująco:

- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – 25,6 mln zł
- Główny Inspektorat Inspekcji Handlowej – 13,7 mln zł
- dotacje na finansowanie zadań państwowych z zakresu ochrony konsumentów, zleczanych do realizacji stowarzyszeniom – 2,1 mln zł

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZADAŃ PREZESA UOKIK

Pierwszą regulacją prawną w zakresie ochrony konkurencji była ustawa z 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej (Dz. U. Nr 3, poz. 18). Zadania w niej określone realizował Minister Finansów, który jednocześnie reprezentował interesy Skarbu Państwa. Pozycja, jaką zajmował jako organ antymonopolowy, była zatem wewnętrznie sprzeczna,

bowiem źródłem dochodów budżetowych stanowiły głównie wpływy z zysku uzyskiwanego przez monopolistyczne przedsiębiorstwa.

Zapoczątkowane w Polsce zmiany polegające na przejściu od gospodarki centralnie planowanej do rynkowej uzasadniały potrzebę przyjęcia nowych rozwiązań prawnych w zakresie ochrony konkurencji. Stąd też 24 lutego 1990 r. uchwalono ustawę o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz. U. Nr 14, poz. 88). Była ona wzorowana na rozwiązaniach europejskich i obejmowała trzy obszary polityki konkurencji:

- kontrolę koncentracji podmiotów gospodarczych,
- nadużywanie pozycji dominującej,
- porozumienia antykonkurencyjne.

Na mocy tej ustawy powołana została instytucja właściwa w sprawach z zakresu ochrony konkurencji – Urząd Antymonopolowy.

W 1996 r. zakres kompetencji Urzędu został poszerzony o możliwość kreowania i realizacji polityki ochrony konsumentów. W celu wypełniania nowych obowiązków utworzono Departament Polityki Konsumenckiej, nazwa Urzędu została zmieniona, a Prezesowi UOKiK podporządkowana została Inspekcja Handlowa. 1 stycznia 1999 r. regulacja stanowiąca podstawę funkcjonowania Urzędu uzyskała brzmienie: ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów.

Po 11 latach jej obowiązywania zaistniała potrzeba przygotowania nowego projektu, który w sposób kompleksowy, a równocześnie spójny i skuteczny regulowałby zagadnienia konkurencji na polskim rynku. Projekt ustawy zawierał szereg nowych rozwiązań, przygotowanych w wyniku analizy doświadczeń Urzędu oraz dorobku orzeczniczego Unii Europejskiej w dziedzinie prawa antymonopolowego.

15 grudnia 2000 r. Sejm przyjął ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319). W odniesieniu do praktyk ograniczających konkurencję wprowadziła ona dwie zmiany:

- wyłączyła spod ogólnego zakazu zawierania porozumień antykonkurencyjnych tzw. „porozumienia bagatelne” (zawierane przez przedsiębiorców, którzy mają niewielki udział w rynku),
- stworzyła możliwość wprowadzenia przez Radę Ministrów, w drodze rozporządzenia, wyłączeń określonych grup porozumień ograniczających konkurencję spod ogólnego zakazu.

Zakres kompetencji urzędu antymonopolowego został kolejny raz poszerzony na podstawie ustawy z 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 60, poz. 704 ze zm.), zgodnie z którą Prezes UOKiK uczyniono odpowiedzialnym za kontrolowanie udzielania wsparcia publicznego w Polsce z punktu widzenia jego zgodności z przepisami i umowami międzynarodowymi, których stroną była Polska.

Istotne zmiany w tej sferze nastąpiły z dniem akcesji Polski do Unii Europejskiej. 31 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123, poz. 1291), zgodnie z którą Prezes UOKiK opiniuje projekty programów oraz przypadki pomocy indywidualnej przed formalnym ich notyfikowaniem do Komisji Europejskiej. Prezes UOKiK w opinii wyraża swoje stanowisko m.in. co do zgodności proponowanych działań ze wspólnym rynkiem, a w przypadku ich niezgodności proponuje określone rozwiązania mające na celu ich usunięcie.

Kompetencje Prezesa UOKiK rozszerzyła także ustawa z 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów. Na jej podstawie przysługują mu uprawnienia o charakterze władczym w stosunku do przedsiębiorców, obejmujące m.in. nakaz wycofania produktu niebezpiecznego z obrotu lub jego zniszczenia.

Od 1 lipca 2000 r. Prezes Urzędu jest uprawniony do występowania do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z powództwem o uznanie postanowień konkretnego wzorca umowy za niedozwolony (na podstawie art. 47936-47945 kpc).

Zmiany w zakresie kompetencji Prezesa UOKiK zostały uwzględnione w przepisach ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, określających ogólny zakres jego kompetencji. Zgodnie z przepisami ww. ustawy do jego zadań należy:

- sprawowanie kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców prawa konkurencji, w tym wydawanie decyzji w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz dotyczących koncentracji,
- opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących rozwoju konkurencji lub warunków jej powstawania, a także ochrony interesów konsumentów,
- prowadzenie badań stanu koncentracji gospodarki oraz zachowań rynkowych przedsiębiorców,
- ochrona interesów konsumentów poprzez występowanie do przedsiębiorców i ich związków, współpracę z organami samorządu terytorialnego oraz z krajowymi i zagranicznymi organizacjami społecznymi i innymi instytucjami, do których zadań statutowych należy ochrona stałych uczestników rynku, opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych, inicjowanie badań towarów i usług,
- przygotowywanie projektów rządowych programów rozwoju konkurencji oraz polityki konsumenckiej,

- nadzorowanie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom na podstawie odrębnych przepisów, ocena jej skuteczności oraz efektywności, a także wpływu na konkurencję,
- współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami oraz realizacja zobowiązań międzynarodowych Polski w zakresie ochrony konkurencji i konsumentów,
- nadzór nad ogólnym bezpieczeństwem produktów przeznaczonych dla konsumentów w zakresie wynikającym z przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

15 grudnia 2002 r., w wyniku nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK uzyskał kompetencje do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W 2003 r. jego zadania zostały poszerzone o nadzór nad wyrobami wprowadzanymi do obrotu, sprawowany na podstawie ustawy z 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. Nr 166, poz. 1360 ze zm.).

Dodatkowe kompetencje zostały przyznane Prezesowi UOKiK także na podstawie przepisów ustawy z 10 stycznia 2003 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych (Dz. U. Nr 17, poz. 154 ze zm.), zastąpionej ustawą z 25 sierpnia 2006 r. (Dz.U. Nr 169, poz. 1200).

Obowiązujące od 1 maja 2004 r. brzmienie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dostosowało w zakresie proceduralnym polskie prawo antymonopolowe do nowego wspólnotowego systemu ochrony konkurencji (określonego w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1/2003 oraz w rozporządzeniu Rady (WE) nr 139/2004).

Oprócz wskazanych wyżej kompetencji Prezes UOKiK wykonuje szereg innych zadań, przewidzianych w ustawach odrębnych.

3. PRACE LEGISLACYJNE

3.1 Informacje ogólne

Prezes UOKiK jest zobowiązany do opracowywania rządowych projektów aktów prawnych dotyczących ochrony konkurencji i konsumentów. Są one uzgadniane z odpowiednimi resortami, a następnie przedkładane do akceptacji Komitetowi Europejskiemu Rady Ministrów lub Komitetowi RM oraz rządowi.

W 2006 r. UOKiK zaopiniował ok. 2 tys. rządowych projektów aktów prawnych oraz stanowisk do projektów sejmowych. Opiniując ww. dokumenty brano pod uwagę przede wszystkim ich wpływ na konkurencję na rynku, skutki, jakie mogą one wywierać na konsumentów oraz ich zgodność z zasadami udzielania pomocy dla przedsiębiorców.

Z inicjatywy Urzędu trwały prace nad następującymi projektami:

- ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wraz z rozporządzeniami dotyczącymi koncentracji przedsiębiorstw, programu *leniency*;
- ustawy o nieuczciwych praktykach handlowych;
- noweli ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów;
- noweli ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej wraz z rozporządzeniami dotyczącymi m.in. mapy pomocy regionalnej;
- ustawy o zapewnianiu przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy instytucjami i przedsiębiorstwami publicznymi.

3.2 Projekt nowej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

W 2006 r. Urząd przygotował projekt nowej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który został przyjęty przez Radę Ministrów. Jego pierwsze czytanie w Sejmie odbyło się w grudniu 2006 r.

Jednym z głównych celów zmian było wdrożenie procedur wynikających z regulacji unijnej (Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/2004/WE z 27 października 2004 r.). Przewiduje ono, że krajowe urzędy ochrony konsumentów świadczą będąc wzajemną pomoc polegającą m.in. na wymianie informacji, wykrywaniu i śledzeniu naruszeń wewnątrz Wspólnoty (także o charakterze transgranicznym) oraz podejmowaniu działań w celu ich wyeliminowania.

Zwiększeniu efektywności działań UOKiK służy odstąpienie od prowadzenia postępowań na wniosek w sprawach praktyk ograniczających konkurencję bądź naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Umożliwi to Prezesowi UOKiK skoncentrowanie się na najpoważniejszych naruszeniach ustawy, mających istotny wpływ na ry-

nek. Na podstawie zmienionych regulacji urzęd, działając w oparciu o swoje doświadczenie oraz zawiadomienia przedsiębiorców, decydować będzie, czy wszczęcie postępowania w konkretnych sprawach jest uzasadnione. Zmiana ta jest także inspirowana polityką Unii Europejskiej, która zmierza do zwiększenia roli trybu prywatnoprawnego dochodzenia roszczeń wynikających z naruszenia wspólnotowego prawa konkurencji w państwach UE.

Istotna zmiana dotyczy również koncentracji przedsiębiorców. Nowa regulacja przewiduje, że jej zamiar podlega zgłoszeniu, jeśli łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji przekracza równowartość 1 mld euro. Ponadto, zaproponowano dodatkowe kryterium obrotu na terytorium RP, które wynosi 50 mln euro (w ustawie z 2000 r. obowiązek powstawał przy obrocie wynoszącym równowartość 50 mln euro i dotyczył obrotu światowego). W praktyce zmiana ta ma spowodować, iż Prezes UOKiK kontrolować będzie tylko największe koncentracje, które będą miały faktyczny wpływ na stan konkurencji na rynku.

Nowa regulacja wprowadza także kary pieniężne wobec przedsiębiorców, którzy dopuszczają się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ponadto, wzmacnia pozycję powiatowych (miejskich) rzeczników konsumentów, wprowadzając przepis, zgodnie z którym w powiatach powyżej 100 tys. mieszkańców i w miastach na prawach powiatu rzecznik konsumentów może wykonywać swoje zadania przy pomocy wyodrębnionego biura.

4. OCHRONA KONKURENCJI - PRAKTYKI OGRANICZAJĄCE KONKURENCJĘ ORAZ KONTROLA KONCENTRACJI

4.1 Informacje ogólne

Przed Prezesem UOKiK może być prowadzone postępowanie wyjaśniające lub antymonopolowe. To pierwsze może, ale nie musi, poprzedzać drugie.

Z urzędu, w drodze postanowienia, może zostać wszczęte postępowanie wyjaśniające, jeżeli zaistnieją przesłanki wskazujące na możliwość naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej w sprawach dotyczących określonych sektorów gospodarki lub w sprawach z zakresu ochrony konsumentów.

Od 1 maja 2004 r. istnieje ponadto możliwość prowadzenia postępowania wyjaśniającego również w niektórych sprawach dotyczących kontroli koncentracji (np. w celu ustalenia, czy przedłużenie terminu obowiązywania zgody na dokonanie koncentracji nie wpłynie negatywnie na konkurencję). Przy czym zrezygnowano z wyznaczania terminu na jego zakończenie, jeśli celem jest badanie rynku. Nie mamy tu bowiem do czynienia z typowym postępowaniem – nie ma stron i nie są rozstrzygane konkretne sprawy.

4.2 Dane statystyczne

W 2006 r. w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadzono **361** postępowań w sprawach praktyk ograniczających konkurencję (w tym 11 na podstawie art. 81 lub 82 TWE) oraz **339** postępowań wyjaśniających. Wydano **202** decyzje. Szczegółową statystykę przedstawiono poniżej.

W sprawach porozumień horyzontalnych przeprowadzono **27** postępowań. Wydano **10** decyzji, w tym:

- stwierdzających stosowanie praktyk – **5**
- nie stwierdzających stosowania praktyk – **1**,
- odmawiających wszczęcia postępowania – **2**,
- umarzających postępowanie – **0**,
- stwierdzających zaniechanie stosowania praktyk – **2**.

W sprawach porozumień wertykalnych przeprowadzono **30** postępowań. Wydano **22** decyzje, w tym:

- stwierdzających stosowanie praktyk – **5**,
- nie stwierdzających stosowania praktyk – **4**,
- odmawiających wszczęcia postępowania – **7**,
- umarzających postępowanie – **3**,
- stwierdzających zaniechanie stosowania praktyk – **2**,
- zobowiązujących do podjęcia lub zaniechania określonych działań – **1**.

W sprawach nadużywania pozycji dominującej przeprowadzono **293** postępowania. Wydano **170** decyzji, w tym:

- stwierdzających stosowanie praktyk – **62**,
- nie stwierdzających stosowania praktyk – **26**,
- odmawiających wszczęcia postępowania – **26**,

- umarzających postępowanie – **20**,
- stwierdzających zaniechanie stosowania praktyk – **26**,
- zobowiązujących do podjęcia lub zaniechania określonych działań – **7**,
- tymczasowych – **3**.

W zakresie kontroli koncentracji w 2006 r. prowadzono **310** spraw. **47** z nich przeszło z 2005 r. W zakończonych sprawach zapadały następujące rozstrzygnięcia:

- zgoda na koncentrację – **215**,
- warunkowa zgoda na koncentrację – **1**,
- zakaz koncentracji – **1**,
- kara za niezgłoszenie zamiaru koncentracji – **4**,
- umorzenie postępowania – **23**,
- zwrot wniosku – **16**,
- inne rozstrzygnięcie – **7**.

Najwięcej spośród rozpatrywanych spraw dotyczyło:

- handlu – **37**,
- przemysłu spożywczego – **28**,
- przemysłu paliwowego, gazowniczego i energetycznego – **26**,
- przemysłu chemicznego i kosmetycznego – **18**,
- rynku mediowego (prasa, TV kablowa) – **12**,
- działalności ubezpieczeniowej, bankowej oraz sektora IT – **11**,
- produkcji materiałów budowlanych – **10**,
- telekomunikacji – **9**.

4.3 Porozumienia ograniczające konkurencję

Zgodnie z klauzulą generalną zakazane są porozumienia, których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub naruszenie w inny sposób konkurencji na rynku właściwym.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog porozumień ograniczających konkurencję. Za tego typu praktyki uznaje on w szczególności:

- ustalanie (bezpośrednio lub pośrednio) cen i innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów,
- ograniczanie lub kontrolowanie produkcji lub zbytu oraz postępu technicznego lub inwestycji,
- podział rynków zbytu lub zakupu,
- stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji,
- uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, nie mającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy,
- ograniczanie dostępu do rynku lub eliminowanie z rynku przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem,
- uzgadnianie przez przedsiębiorców przystę-

pujących do przetargu lub przez tych przedsiębiorców i organizatora przetargu warunków składanych ofert, w szczególności zakresu prac lub ceny.

Od generalnego zakazu zawierania porozumień antykonkurencyjnych ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje dwa rodzaje wyłączeń. Pierwsze z nich dotyczy tzw. porozumień bagatelnych, jako które traktuje się:

- porozumienia zawierane między konkurentami, których łączny udział w rynku nie przekracza 5 %,
- porozumienia zawierane między przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu, których łączny udział w rynku nie przekracza 10 %.

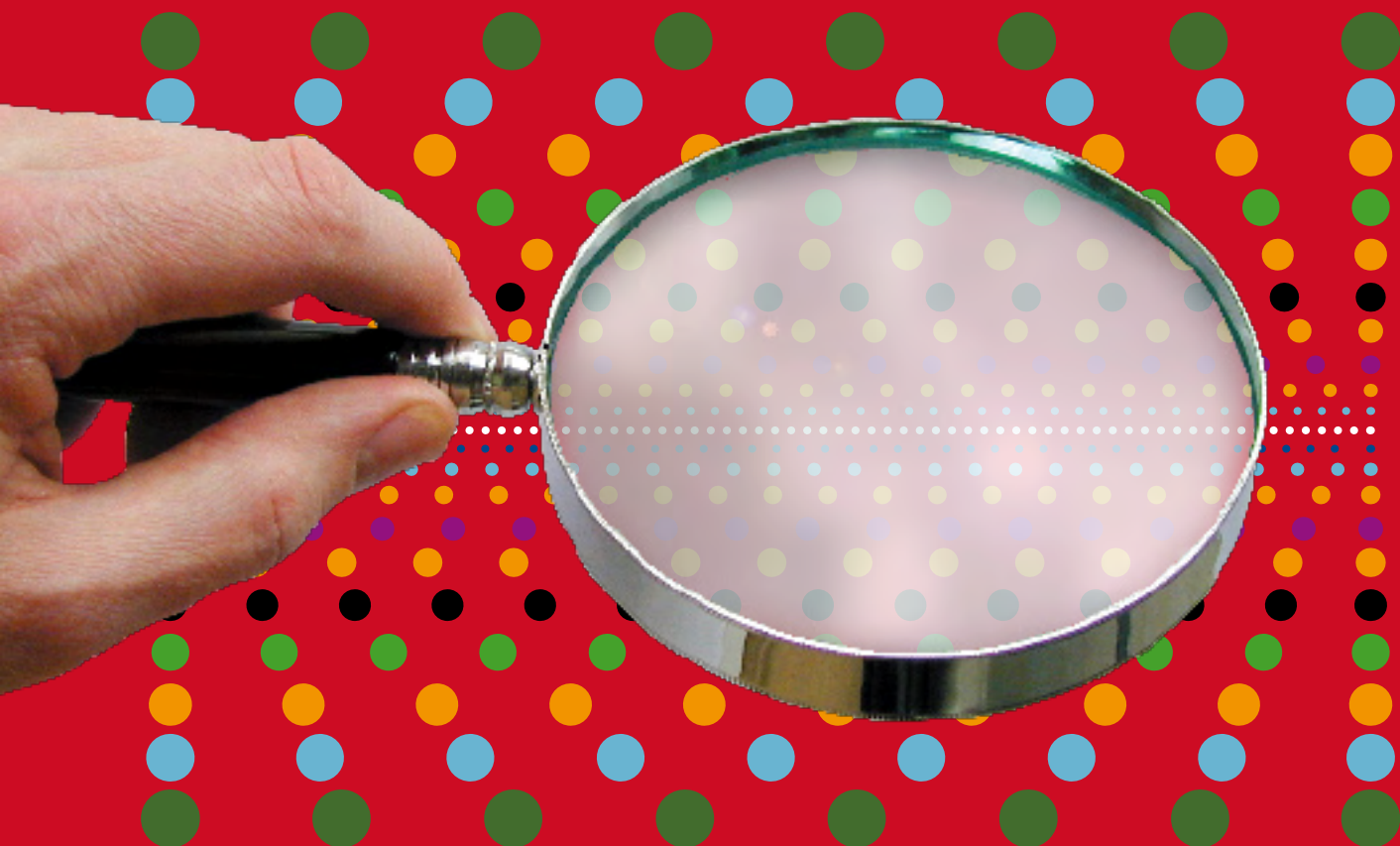
Porozumienia takie mogą co prawda ograniczać konkurencję, jednakże biorąc pod uwagę niewielką siłę rynkową ich stron można uznać, iż są na tyle nieistotne, że nie ograniczają samodzielności i możliwości wyboru pozostałym uczestnikom rynku oraz nie krępują mechanizmów rynkowych.

Wyłączenie nie dotyczy jednak porozumień polegających m.in. na ustalaniu cen, ograniczaniu lub kontrolowaniu produkcji i zbytu, podziale rynków, a także zmowy przetargowej. Takie klauzule są szczególnie niebezpieczne z punktu widzenia konkurencji, nawet jeżeli zawierają je przedsiębiorcy nieposiadający znaczącej pozycji rynkowej.

Drugi rodzaj wyłączeń, tzw. wyłączenia grupowe, wprowadzane są w drodze rozporządzeń Rady Ministrów. Odnoszą się one do specyficznych typów umów, które spełniają przesłanki wzorowane na przepisach TWE (art. 81 ust. 3), tj. przyczyniają się do polepszenia produkcji, dystrybucji towarów, postępu technicznego lub gospodarczego, zapewniają nabywcy lub użytkownikowi odpowiednią część wynikających stąd korzyści i nie nakładają na zainteresowanych przedsiębiorców ograniczeń, a zarazem są niezbędne do osiągnięcia tych celów. Wyłączenia te, ze względu na sposób ich wprowadzania (ex ante), dawać mają przedsiębiorcom pewność, w jakim zakresie ich działania są legalne, a w jakim naruszają przepisy antymonopolowe.

Porozumienia ograniczające konkurencję należą do najbardziej szkodliwych dla gospodarki. Sztuczne ograniczanie przez przedsiębiorców konkurencji powoduje bowiem, że nie angażują się oni w proces innowacyjności związanej z rozwojem technologicznym produktów oraz z wprowadzaniem bardziej wydajnych metod produkcji. W rezultacie porozumienia prowadzą do podwyższania cen towarów i usług oraz redukcji zatrudnienia.

W przypadku stwierdzenia zawarcia przez przedsiębiorców niezgodnego z prawem porozumienia Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję. Może wówczas albo nakazać jej zaniechanie, albo stwierdzić, że przedsiębiorca już się z niej wycofał.

Od 1 maja 2004 r. Prezes Urzędu może – jeżeli w postępowaniu uprawdopodobniono stosowanie przez przedsiębiorców antykonkurencyjnych praktyk – przyjąć od nich zobowiązanie do powstrzymania się od takich naruszeń lub podjęcia określonych działań w celu zapobieżenia tym naruszeniom. Pozwala to na osiągnięcie większej skuteczności działań UOKiK – jego podstawowym zadaniem jest ochrona konkurencji, nie zaś karanie przedsiębiorców. Prezes Urzędu może przyjąć ww. zobowiązanie (odstępując jednocześnie od prowadzenia dalszego postępowania dowodowego oraz wydania decyzji stwierdzającej stosowanie praktyki i nałożenia kary), jeżeli byłoby to rozwiązanie korzystniejsze z punktu widzenia konkurencji. Jest to również korzystne dla przedsiębiorców, daje im bowiem szansę na wycofanie się ze stosowania niedozwolonej praktyki.

Poniżej przedstawiono wybrane decyzje Prezesa UOKiK dotyczące porozumień ograniczających konkurencję, które zostały wydane w 2006 r.

Decyzja z 2 stycznia 2006 r. – porozumienie PKP Cargo oraz CTL Logistics (Nr DOK-172/05)

W 2004 r. Prezes Urzędu uznał, że spółka PKP Cargo nadużywa swojej rynkowej pozycji w zakresie przewozów towarowych kolejną i nakazał zaniechanie tej praktyki (decyzja Nr DOK-142/04 z 31 stycznia 2004). Na spółkę została również nałożona kara pieniężna w wysokości 20 mln zł.

Wnioskodawca postępowania, spółka spedycyjna Sped-Pro, dowodziła jednak, że odmowa realizacji przewozów na jej rzecz do niektórych stacji docelowych była nie tylko nadużyciem pozycji przez PKP Cargo, lecz wynikała z niedozwolonego porozumienia zawartego przez spółkę z innymi firmami spedycyjnymi. W celu zbadania tego wątku sprawy Prezes UOKiK wszczął odrębne postępowanie antymonopolowe.

Ustalono, że w umowie zawartej z CTL Logistics spółka PKP Cargo zobowiązała się, iż inne podmioty nie uzyskają korzystniejszych warunków świadczenia usług w zakresie przewożenia niektórych towarów do wybranych stacji. Klauzula ta mogła również skutkować odmową przewozów do niektórych miejsc docelowych na rzecz konkurentów spedytora. Prezes UOKiK stwierdził, że celem tak skonstruowanej umowy było uprzywilejowanie CTL Logistics względem innych spółek spedycyjnych, które praktycznie traciły szansę w rywalizacji o klientów. Porozumienie między PKP Cargo a jej kontrahentem uznano za sprzeczne z prawem antymonopolowym, obliczone na ograniczenie dostępu do rynku oraz eliminację konkurencji.

Prezes UOKiK nałożył na uczestników niedozwolonego porozumienia kary pieniężne. Ich wysokość ustalono na 10 mln zł (PKP Cargo) i 1,5 mln zł (CTL Logistics).

Decyzja z 5 czerwca 2006 r. – porozumienie Polskiego Związku Piłki Nożnej i Canal+ (Nr DOK-49/06)

Decyzja dotyczyła zasad udzielania licencji wyłącznej na transmisje ligowych rozgrywek piłkarskich przez Polski Związek Piłki Nożnej (PZPN). Jak

wykazało przeprowadzone przez Prezesa UOKiK postępowanie, stacje telewizyjne, które chciały pokazywać mecze I i II ligi, Pucharu Polski bądź ich skróty, musiały w przetargu organizowanym przez Związek przedstawić ofertę najkorzystniejszą pod względem finansowym.

W 2000 r. PZPN podpisał umowę z Canal+ uprawniającą stację do pierwokupu licencji wyłącznej. Zgodnie z kontraktem telewizja kodowana automatycznie otrzymywała licencję, jeżeli w ciągu 30 dni przedstawiła warunki równe ofercie uznanej przez Związek za najkorzystniejszą. PZPN jednocześnie informował stację o warunkach ofert złożonych przez jej konkurentów.

W opinii UOKiK uprzywilejowanie Canal+ przez PZPN miało charakter antykonkurencyjny. Spółka została bowiem zwolniona z konieczności rywalizacji rynkowej na takich zasadach, jak inne stacje telewizyjne. Canal+ nie musiał oceniać możliwości finansowych konkurentów i kształtować własnej oferty nie znając warunków zaproponowanych przez pozostałych nadawców. Inni uczestnicy przetargu, aby mieć szansę na uzyskanie licencji, musieli zaoferować sumy na tyle duże, by mieć pewność, że Canal+ nie będzie w stanie takich kwot wyłożyć. Natomiast Canal+ mógł w pierwotnej ofercie zaproponować warunki znacznie gorsze od innych nadawców. Następnie, korzystając z prawa pierwokupu, mógł podwyższyć sumę do poziomu wyznaczonego przez najwyżej ocenionego konkurenta.

Na uczestników porozumienia nałożono kary pieniężne. Canal+ został ukarany sumą niemal 7,4 mln zł, PZPN – ponad 440 tys. zł.

Decyzja z 24 lipca 2006 r. – porozumienie Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych i powiatów dotyczące wykonywania fotografii do dokumentów (Nr RBG-13/06)

Postępowanie antymonopolowe w tej sprawie w 2005 r. zostało wszczęte na skutek sygnałów od przedsiębiorców prowadzących zakłady fotograficzne. Donosili oni, że PWPW ograniczyła konkurencję w zakresie wykonywania zdjęć do dokumentów wprowadzając w szesnastu powiatach program pilotażowy. Objął on porozumienia ze starostwami i urzędami miast. Zgodnie z nimi wszystkie osoby składające wniosek o wydanie prawa jazdy miały wykonywać fotografie do dokumentu nieodpłatnie – bezpośrednio w urzędach, gdzie zamontowano stanowiska wyposażone w kamery cyfrowe.

Jak ustalił Urząd, PWPW docelowo – po zakończeniu programu pilotażowego – chciała uzyskać wyłączność na wykonywanie zdjęć do praw jazdy w całym kraju, a w przyszłości również do innych dokumentów (np. dowodów osobistych). Koszt fotografii byłby doliczony do opłaty za wydanie dokumentu.

W ocenie Prezesa Urzędu zobowiązanie się powiatów do wykonywania na rzecz PWPW zdjęć wszystkim wnioskującym o dokument, również tym, którzy przynieśli ze sobą zdjęcie wykonane u fotografa, spowodowało poważne naruszenie konkurencji – ograniczając dostęp do rynku i eliminując z niego niezależne zakłady fotograficzne. W efekcie tej praktyki osoby składające wniosek o wydanie dokumentu mogły zostać pozbawione możliwości wyboru. Z doświadczeń UOKiK i urzędów antymonopolowych w innych krajach wynika, że po wyeliminowaniu rywali ceny na danym rynku kształtują się na poziomie wyższym niż w warunkach konkurencji. W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał porozumienie zawarte przez PWPW z powiatami za ograniczające konkurencję i nakazał zaniechanie stosowania jego postanowień.

Prezes Urzędu nałożył na PWPW, jako inicjatora porozumień i całego pilotażu, karę pieniężną w wysokości ponad 595 tys. zł. Na powiaty nie zostały nałożone kary, ponieważ ich rolę Prezes UOKiK ocenił jako bierną, uznał także brak umyślności w ich działaniu.

Decyzja z 18 września 2006 r. – porozumienie w zakresie sprzedaży farb i lakierów (DOK-107/06)

We wrześniu 2005 r. Prezes UOKiK wszczął postępowanie antymonopolowe w związku z podejrzeniem zawarcia niezgodnego z prawem porozumienia pomiędzy producentem farb, spółką Polifarb Cieszyn-Wrocław, oraz właścicielami siedmiu sklepów wielkopowierzchniowych oferujących produkty budowlane: Bricomarche, Castorama, Leroy Merlin, Nomi, Obi, Platforma i Praktiker.

Z dokumentacji zgromadzonej przez Urząd, m.in. w trakcie kontroli z przeszukaniem (przy współpracy policji) w siedzibach przedsiębiorców wynika,

że sklepy otrzymywały rabat za utrzymywanie cen farb i lakierów na ustalonym przez dostawcę lub wyższym poziomie. Wycofanie się z porozumienia oznaczało dla sprzedawcy utratę zniżki, a nawet wstrzymanie przez Polifarb dostaw produktów.

W toku postępowania UOKiK ustalił, że stroną inicjującą zawarcie porozumienia był Polifarb, który ustalił termin jego obowiązywania i stał się jego głównym beneficjentem. W specjalnym liście skierowanym do wymienionych przedsiębiorców Polifarb zapewnił, że wprowadzone rozwiązanie będzie korzystne dla wszystkich stron.

W opinii Urzędu celem tych praktyk było zakończenie „wojny cenowej” pomiędzy marketami i wprowadzenie jednolitych cen na farby i lakiery produkowane przez spółkę.

Za udział w porozumieniu, którego celem lub skutkiem jest ograniczenie konkurencji, grożą sankcje finansowe, sięgające 10% ubiegłorocznego przychodu. Na uniknięcie kary bądź jej obniżenie może liczyć przedsiębiorca, który rozpocznie współpracę z urzędem antymonopolowym (m.in. dostarczy dowodów na istnienie kartelu). Umożliwia to program łagodzenia kar (*leniency*), który do polskiego porządku prawnego wprowadziła nowelizacja prawa antymonopolowego z 2004 r. Decyzja dotycząca rynku sprzedaży farb i lakierów była pierwszą wykorzystującą te przepisy.

W toku postępowania jedna ze stron porozumienia dostarczyła Urzędowi dokumenty, które w istotny sposób przyczyniły się do wyjaśnienia sprawy. Współpracowała także aktywnie w trakcie postępowania, udzielając niezwłocznie wszelkich żądanych informacji. W takim przypadku Prezes UOKiK postanowił obniżyć karę pieniężną wobec tego przedsiębiorcy do 50 tys. zł.

Prezes Urzędu nałożył na Polifarb, jako inicjatora porozumienia i jego głównego beneficjenta, karę w wysokości 33 mln zł. Różnicując wysokość kary dla pozostałych uczestników porozumienia, Prezes UOKiK wziął pod uwagę przychody przedsiębiorców.

Decyzja z 29 grudnia 2006 r. – porozumienie na rynku usług bankowych (Nr DAR 15/06)

Od 2001 r. na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji UOKiK badał sposób ustalania opłat interchange pobieranych za transakcje dokonywane kartami płatniczymi Visa i MasterCard. W efekcie dwudziestu bankom postawiono zarzut zawarcia niezgodnego z prawem porozumienia. Postępowanie UOKiK wykazało, że wysokość opłaty interchange (prowizja od każdej bezgotówkowej transakcji, którą bank pobiera od sprzedawcy) nie opiera się na rzeczywistych kosztach ponoszonych przez banki na rozwój i funkcjonowanie systemu płatności. Została ona ogólnie ustalona przez przedsiębiorców, którzy porozumiali się w celu utrzymania wysokich zysków z każdej transakcji kartami Visa i MasterCard. W ocenie Urzędu tak określona opłata stanowi rodzaj podatku nałożonego na handlowców, którzy na każdej transakcji opłaconej kartą płatniczą tracą pewną kwotę na rzecz banku-emitenta.

Mając na celu uregulowanie rynku opłat za transakcje dokonywane kartami płatniczymi, Prezes Urzędu nakazał natychmiastowe zaniechanie kwestionowanej praktyki przez wszystkie banki (nie tylko przez strony postępowania), zarówno w ramach systemu VISA, jak i MasterCard. W ocenie UOKiK bezgotówkowe płatności powinny być rozliczane według wartości nominalnej, bez potrącania opłaty interchange.

Na dwadzieścia banków-uczestników niedozwolonego porozumienia nałożono łącznie kary w wysokości ponad 164 mln zł. Ustalając ich wysokość zastosowano korzystniejsze przepisy ustawy antymonopolowej, które obowiązywały w chwili wszczęcia postępowania.

Decyzja z 29 grudnia 2006 r. – porozumienie Lesaffre Bio-Corporation i dystrybutorów na rynku produkcji drożdży (Nr DOK-164/06)

W decyzji Prezes UOKiK nałożył na Lesaffre Bio-Corporation – największego producenta drożdży na polskim rynku – ponad 3 mln zł kary. Powodem było nielegalne porozumienie zawarte przez francuską spółkę z 45 hurtowniami, które zostały zobowiązane do zaopatrywania się wyłącznie u niej. Trwająca trzy lata praktyka dotknęła w szczególności konkurentów Lesaffre, którym utrudniono dostęp do działających na rynku dystrybutorów. Wszczęte we wrześniu 2005 r. postępowanie wykazało, że w umowach zawieranych z dystrybutorami Lesaffre zastrzegł sobie wyłączność na dostarczanie drożdży. Za zakupy u konkurencji (nawet dokonane przez krewnych, współników czy osoby posiadające udziały w firmie dystrybutora) groziła kara w wysokości kilku tysięcy zł. Ponadto Lesaffre zarezerwował sobie prawo do dodatkowego odszkodowania w przypadku złamania powyższej klauzuli. Lojalność wobec producenta premiowano – dystrybutor mógł liczyć na rabat do kilku procent wartości towaru zamówionego w danym roku.

Na Lesaffre jako inicjatora porozumienia i jego głównego beneficjenta nałożono karę w wysokości 3,1 mln zł. Jednocześnie odstąpiono od sankcji finansowych wobec pozostałych uczestników porozumienia – głównie małych firm rodzinnych, o stosunkowo niskich przychodach ze sprzedaży drożdży.

4.4 Nadużywanie pozycji dominującej

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów pozycja dominująca to taka, która umożliwia zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym, poprzez działanie w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów.

Ustawa wprowadza również domniemanie, w myśl którego przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. Istotą tego domniemania jest to, że może być ono obalone zarówno przez przedsiębiorców, jak również przez urząd antymonopolowy. Oznacza to, że przedsiębiorca może zostać uznany za posiadającego pozycję dominującą w przypadku udziału

w rynku na poziomie mniejszym niż 40 %. Ponadto może zostać stwierdzone, iż przedsiębiorca nie posiada pozycji dominującej pomimo dysponowania udziałem w rynku na poziomie wyższym niż 40 %. Ostatecznie w wypadku sporu decydujący jest fakt dysponowania odpowiednią siłą rynkową. O ile jednak w pierwszym przypadku ciężar udowodnienia posiadania pozycji dominującej ciąży na UOKiK, to w drugim przypadku ciężar ten spoczywa na przedsiębiorcy dysponującym udziałem rynkowym większym niż 40 %.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadza zakaz nadużywania pozycji dominującej. Zawiera ona również przykładowy katalog takich praktyk. Należy do nich:

- bezpośrednie lub pośrednie narzucanie nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu albo sprzedaży towarów,
- ograniczanie produkcji, zbytu lub postępu technicznego ze szkodą dla kontrahentów lub konsumentów,
- stosowanie w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji,
- uzależnianie zawarcia umowy od przyjęcia lub spełnienia przez drugą stronę innego świadczenia, nie mającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy,
- przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji,
- narzucanie przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści,
- stwarzanie konsumentom uciążliwych warunków dochodzenia ich praw,
- podział rynku według kryteriów terytorialnych, asortymentowych lub podmiotowych.

Za istotę praktyki polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej, należy uznać bezprawne działanie jednego albo grupy przedsiębiorców, prowadzące do ograniczenia samodzielności kontrahentów i konkurentów oraz narzucanie zasad z reguły mniej korzystnych, niż wynikałoby to z działania mechanizmów rynkowych.

W przypadku stwierdzenia nadużywania pozycji dominującej Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję. Może wówczas albo nakazać jej zaniechanie, albo stwierdzić, że przedsiębiorca już się z niej wycofał.

Poniżej przedstawiono wybrane decyzje Prezesa UOKiK dotyczące nadużywania pozycji dominującej, wydane w 2006 r.

Decyzja z 5 czerwca 2006 r. – nadużywanie pozycji dominującej przez Telekomunikację Polską (Nr DOK-53/06)

Postępowanie prowadzono na podstawie prawa polskiego oraz przepisów wspólnotowych na wniosek Netii. Spółka zarzuciła Telekomunikacji Polskiej nadużycie pozycji dominującej w związku z wprowadzoną od 1 października 2005 r. podwyżką opłat za połączenia międzysieciowe i międzynarodowe rozpoczynające się od numeru 0-708-1.

Za pomocą tego numeru dokonywane są połączenia międzymiastowe i międzynarodowe. Konsument, korzystając z telefonu stacjonarnego, na przykład w sieci TP, wybiera numer rozpoczynający się od 0-708-1, a następnie – po usłyszeniu sygnału – właściwy numer abonenta (np. w Niemczech czy USA). Abonent TP płaci rachunki według jej stawek, przy czym Telekomunikacja Polska rozlicza się na podstawie odrębnych

umów z operatorami alternatywnymi (m.in. Netią, Telefonią Dialog), do których należą numery 0-708-1. Numeracji tego rodzaju nie posiada Telekomunikacja Polska. Nie ma też żadnych ograniczeń natury prawnej, dotyczących możliwości realizacji połączeń międzynarodowych za pomocą numerów 0-708-1.

Do dnia podwyżki cena połączenia była bardzo atrakcyjna i wynosiła 35 groszy brutto, czyli znacznie mniej niż najtańsza opłata za minutę połączenia międzynarodowego oferowanego przez TP (73 grosze brutto). Liczba połączeń realizowanych w ten sposób stale rosła (np. między sierpniem 2004 a sierpniem 2005 zanotowano wzrost o niemal 6 mln minut), a równolegle ze zwiększeniem zainteresowania usługami 0-708-1 zaobserwowano zmniejszenie udziału TP w połączeniach międzynarodowych.

1 października 2005 r. Telekomunikacja Polska podniosła ceny za połączenia 0-708-1 do 71 groszy brutto, przy czym – niemal jednocześnie – obniżyła opłaty za niektóre połączenia międzynarodowe oraz wprowadziła atrakcyjne pakiety darmowych minut w połączeniach zagranicznych.

Istniało niebezpieczeństwo, że kwestionowane działanie TP doprowadzi do wyeliminowania niezależnych operatorów z rynku, więc Prezes Urzędu zobowiązał spółkę do wstrzymania podwyżki. Zgodnie z ustawą antymonopolową jeszcze przed zakończeniem postępowania możliwe jest wydanie decyzji tymczasowej nakazującej zaniechanie praktyki mogącej spowodować poważne i trudne do usunięcia zagrożenia konkurencji. 10 października 2005 r. wydano decyzję tymczasową (Nr DOK-127/2005) nakazującą operatorowi natychmiastowe przywrócenie obowiązujących przed podwyżką cen, do czego Telekomunikacja Polska się zastosowała.

W decyzji kończącej postępowanie Prezes UOKiK uznał, że TP nadużyła swojej pozycji rynkowej, a negatywne skutki odczuł zarówno konkurencyjni operatorzy, jak i konsumenci. Podnosząc ceny, Telekomunikacja Polska wpłynęła na spadek zainteresowania usługami świadczonych przez alternatywnych operatorów (przykładowo w sierpniu 2005 ruch generowany za pośrednictwem numerów 0-708-1 wynosił ok. 6,5 mln minut, natomiast w październiku zmniejszył się do 4,8 mln minut). Tym samym spółka ograniczyła konkurencję. W ocenie UOKiK dopóki alternatywni przedsiębiorcy oferowali jedynie usługi typu „party line”, horoskopów, czy serwisów informacyjnych – TP nie czuła się zagrożona. Kiedy jednak w ich ofercie pojawiły się usługi konkurencyjne, spółka podniosła ceny, jednocześnie obniżając koszty połączeń międzynarodowych.

W ocenie UOKiK nie ma uzasadnienia dla 100 % podwyżki dokonanej przez TP, a decyzje spółka podjęta jedynie w celu ograniczenia konkurencji i wyeliminowania z rynku alternatywnych przedsiębiorców. Wykorzystała przy tym fakt, iż to ona kształtuje ceny, na jakich są dostępne usługi dla ponad 90 % polskich abonentów. Urząd uznał za zastanawiające, że podwyżka nastąpiła dopiero w momencie, gdy zniechęceni wysokimi cenami połączeń międzynarodowych konsumenci gwałtownie zainteresowali się usługami dokonywanymi za pośrednictwem numerów z zakresu 0-708-1.

Na spółkę nałożono karę w wysokości 12,2 mln zł.

Decyzja ta była pierwszą, w której Urząd zastosował przepisy TWE. W ocenie Prezesa UOKiK kwestionowana praktyka TP podjęta na obszarze Polski miała jednocześnie miejsce na znacznej części unijnego wspólnego rynku. Zgodnie z procedurą rozstrzygnięcia (wydane na podstawie prawa wspólnotowego) było konsultowane z Komisją Europejską.

Decyzja z 12 czerwca 2006 r. – nadużywanie pozycji dominującej przez Marquard Media na krajowym rynku sportowej prasy codziennej (Nr RKT-35/06)

Występując w obronie konkurencji na rynku dzienników sportowych, Prezes UOKiK wydał decyzję nakazującą wydawcy „Przeglądu Sportowego” natychmiastowe zaprzestanie działań sprzecznych z prawem. W opinii Prezesa UOKiK praktyki spółki Marquard Media zmierzały do wyeliminowania z rynku jedyne go konkurenta – katowickiego „Sportu”.

Marquard Media Polska (MMP) to lider na ogólnopolskim rynku sportowej prasy codziennej. Jedyne regionem, w którym „Przegląd Sportowy” – wydawany przez MMP – spotyka się z istotną konkurencją, jest Śląsk. Ukazuje się tam dziennik „Sport”. Jego wydawca, Katowickie Towarzystwo Kapitałowe „Sport” (KTK), złożył do UOKiK wniosek o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciw MMP.

W opinii wnioskodawcy różnicowanie ceny „Przeglądu Sportowego” w różnych regionach kraju należy uznać za nadużycie pozycji dominującej. Dziennik ten w województwie śląskim kosztuje 1 zł, podczas gdy w innych rejonach Polski – 1,80 zł. Obniżenie ceny „Przeglądu Sportowego” do

poziomu nie pokrywającego kosztów, wyłącznie w regionie, w którym ukazuje się „Sport”, ma na celu eliminację jedyne go konkurencyjne go dziennika sportowe go z rynku – dowodziło KTK.

Prezes UOKiK przychylił się do tych argumentów i wszczął postępowanie, uznając, że kwestionowana praktyka MMP może stanowić nadużycie pozycji dominującej. Na przedsiębiorców dominujących przepisy antymonopolowe nakładają szczególne obowiązki, przede wszystkim zakaz praktyk zmierzających do bezprawne go wyeliminowania konkurentów. Za takie działanie należy uznać sprzedaż poniżej kosztów na rynkach, na których dominant spotyka się z konkurencją. W efekcie ceny obniżają się, lecz tylko w krótkim okresie. Po wyeliminowaniu rywali wracają do poprzednie go poziomu, a najczęściej jeszcze go przekraczają.

Postępowanie antymonopolowe powinno zakończyć się przed upływem pięciu miesięcy. Ponieważ istniało niebezpieczeństwo, że kwestionowane działanie wydawcy „Przeglądu Sportowe go” doprowadziłoby do nieodwracalnych skutków w postaci wyeliminowania konkurencyjne go tytułu z rynku, Prezes Urzędu zobowiązał spółkę do zaprzestania sprzedaży dziennika po cenie niższe j niż 1,80 zł (decyzja Nr RKT-03/06 z 3 stycznia 2006 r.). Umożliwił to wspomniany już przepis ustawy antymonopolowe j, na podstawie którego jeszcze przed zakończeniem postępowania możliwe jest wydanie decyzji tymczasowe j nakazującej zaniechania praktyki mogącej spowodować poważne i trudne do usunięcia zaburzenia konkurencji.

W decyzji ostatecznej stwierdzono, że MMP stosowała niezgodną z prawem praktykę polegającą na ustalaniu na obszarze województwa śląskie go nieuczciwych cen „Przeglądu Sportowe go”, której celem było wyeliminowanie konkurencji z rynku.

W związku z tym na przedsiębiorcę nałożona została kara w wysokości 2 mln zł.

Decyzja z 13 grudnia 2006 r. – zagrożenie nadużywania pozycji dominującej na rynku świadczenia usług pomocy drogowe j na autostradzie A2 (Nr RPZ-33/06)

Prezes UOKiK nałożył na spółkę Autostrada Eksploatacja z Poznania zobowiązanie do przeprowadzenia przetargu na świadczenie usług pomocy drogowe j na autostradzie A2 na odcinku Konin-Nowy Tomyśl z zachowaniem warunków konkurencji.

Jak ustalono, użytkownik autostrady A2 w przypadku awarii pojazdu musi zapewnić, że wezwana przez niego pomoc drogowa pojawi się na miejscu zdarzenia w ciągu 45 minut. Jeżeli nie będzie to możliwe, patrol autostradowy proponuje skorzystanie z usług jedne go z przedsiębiorców, z którym Autostrada Eksploatacja zawarła stosowną umowę (wynika to z umowy koncesyjnej oraz przepisów prawa). Dlatego też niezbędne jest zastosowanie takich procedur, które umożliwią wybór przedsiębiorcy świadczące go pomoc drogową wedle obiektywnych, jednolitych dla wszystkich kryteriów. Spółka tego obowiązku nie realizowała, w związku z powyższym postawiono jej zarzut naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Do zadań Prezesa UOKiK należy kontrola koncentracji. Ma ona na celu przeciwdziałanie nadmiernej konsolidacji przedsiębiorców i uzyskiwaniu przez nich pozycji dominującej na rynku, powodującej istotne ograniczenie konkurencji ze szkoda dla interesów konsumentów.

Koncentracja przedsiębiorców może być dokonywana w różnych formach. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wymienia jako podstawowe: połączenie (fuzja lub inkorporacja), przejęcie bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad innym przedsiębiorcą lub utworzenie wspólnego podmiotu. Kontrolą urzędu antymonopolowego objęte są jedynie te koncentracje, które wywierają lub mogą wywierać skutki na terytorium RP. Ich dokonanie wymaga uzyskania uprzedniej zgody Prezesa UOKiK. Ustawa przewiduje jednak szereg sytuacji, w których (ze względu na potencjalnie niewielki lub brak wpływu planowanej koncentracji na rynek) obowiązek zgłoszenia jest wyłączony.

W postępowaniu dotyczącym zgłoszenia zamiaru koncentracji Prezes UOKiK może wydać następujące decyzje:

- **zgoda** – jeżeli w wyniku koncentracji konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona,
- **zgoda warunkowa** – jeżeli po spełnieniu określonych warunków zrealizowane zostaną ww. przesłanki,
- **zakaz** – jeżeli w wyniku koncentracji konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona,
- **zgoda** – gdy koncentracja przyczyni się do rozwoju ekonomicznego lub postępu technicznego, lub gdy może wywrzeć pozytywny wpływ na gospodarkę narodową, nawet jeżeli konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona.

Powyższe regulacje oparte są na tzw. teście istotnego ograniczenia konkurencji. Oznacza to, że rozpatrując zgłoszenie zamiaru koncentracji Prezes UOKiK bada, czy planowana transakcja nie spowoduje powstania lub umocnienia pozycji dominującej na rynku.

Decyzje wyrażające zgodę na dokonanie koncentracji wygasają, jeżeli koncentracja nie została dokonana w terminie 2 lat od ich wydania. Możliwe jest przedłużenie zgody na kolejny roczny okres, jeżeli nie będzie to powodowało negatywnych skutków dla konkurencji.

Poniżej przedstawiono wybrane decyzje Prezesa UOKiK dotyczące koncentracji przedsiębiorców wydane w 2006 r.

Decyzja z 10 maja 2006 r. – zakaz koncentracji na rynku alkoholi (Nr DOK-41/06)

23 stycznia 2006 r. Carey Agri International Poland (należąca do grupy kapitałowej Central European Distribution Corporation) złożyła do UOKiK wniosek o wyrażenie zgody na przejęcie kontroli

nad spółką Jabłonna, kontrolującą największego krajowego producenta wódki gatunkowej i właściciela marki Żołądkowa Gorzka – Polmos Lublin.

W trakcie postępowania antymonopolowego UOKiK uznał, że CEDC będąc w Polsce czołowym dystrybutorem (należy do niego kilkanaście hurtowni) i producentem alkoholi (właściciel m.in. marek Bols, Sopolica, Absolwent i Żubrówka), po przejęciu kolejnej spółki sektora mógłby uzyskać zbyt silną pozycję rynkową. Przeprowadzona przez Urząd analiza skutków koncentracji wykazała, że w wyniku transakcji doszłoby do istotnego ograniczenia konkurencji. Przejęcie przez Grupę CEDC kontroli nad największym w Polsce producentem wódki gatunkowej Polmosem Lublin doprowadziłoby do powstania największego podmiotu, którego udział w rynku znacznie przekraczałby 40 %.

Znaczna koncentracja nastąpiłaby również w zakresie hurtowej dystrybucji wysokoprocentowych napojów alkoholowych. Konsolidacja największego producenta wódki gatunkowej i największego dystrybutora napojów alkoholowych mogłaby stanowić poważne zagrożenie dla konkurencji. Efektem koncentracji byłoby też przejęcie przez CEDC kolejnej marki (Żołądkowa Gorzka). W konsekwencji grupa posiadałaby pięć z dziesięciu najpopularniejszych marek wódki w Polsce. Prezes UOKiK zakazał połączenia spółek.

Decyzja z 10 października 2006 r. – koncentracja w branży chemicznej (Nr DOK-116/06)

Niemiecki koncern Petro Carbo Chem otrzymał zgodę na przejęcie kontroli nad zakładami azotowymi w Tarnowie oraz Kędzierzynie-Koźlu pod warunkiem, że do 31 października 2008 r. sprzeda część majątku.

W maju 2006 r. PCC złożył do UOKiK wniosek o zgodę na przejęcie kontroli nad zakładami azotowymi w Tarnowie oraz Kędzierzynie-Koźlu poprzez nabycie 80 % udziałów każdej z tych spółek. W ten sposób PCC przejąłby nad nimi bezpośrednią kontrolę.

Spółka PCC działa w sektorze energetycznym oraz przemysłu chemicznego. W trakcie postępowania ustalono, że przejęcie przez nią kontroli nad zakładami w Tarnowie może spowodować poważne ograniczenie konkurencji na rynku podchlorynu sodu – związek ten stosowany jest głównie w przemyśle chemicznym, papierniczym i włókienniczym jako środek wybielający i dezynfekujący. Dlatego Prezes Urzędu wydał w tej sprawie decyzję warunkową.

Zgodnie z nią spółka PCC musi sprzedać część majątku Zakładów Azotowych w Tarnowie (instalację elektrolizy chloru) przedsiębiorcy niezależnemu, najpóźniej do 31 października 2008 r. Dodatkowo, zobligowano spółkę do przekazania informacji o sposobie realizacji nałożonego obowiązku w wyznaczonych przez Urząd terminach.

Decyzja z 21 listopada 2006 r. – koncentracja na rynku sklepów wielkopowierzchniowych (Nr DOK-143/06)

Zgłoszona do UOKiK w sierpniu 2006 r. transakcja była konsekwencją decyzji Grupy Casino o wycofaniu się z działalności na rynku polskim, m.in. z powodu zadłużenia i braku środków finansowych na dalszy rozwój sieci. Realizując tę strategię, francuski koncern postanowił sprzedać należące do niego marki Geant oraz Leader Price. Pierwsza transakcja, ze względu na obroty uczestniczących w niej przedsiębiorców, podlegała zgłoszeniu Komisji Europejskiej. Wydała ona zgodę na przejęcie spółki we wrześniu 2005 r. Drugą transakcję musiał zaakceptować UOKiK.

Po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego Prezes Urzędu stwierdził, że przejęcie Leader Price przez Tesco nie doprowadzi do ograniczenia konkurencji. Nawet bowiem na lokalnych rynkach, gdzie łączny udział obu spółek przekracza 20 %, przedsiębiorcy ci muszą walczyć o klienta z wieloma sklepami o podobnym profilu.

Prezes UOKiK wydał decyzję wyrażającą zgodę na koncentrację. Dzięki niej spółka Tesco uzyskała możliwość prowadzenia działalności w kolejnych 53 miejscowościach, gdzie dotychczas funkcjonowały supermarkety pod marką Leader Price.

4.6 Orzecznictwo sądowe w sprawach antymonopolowych

W sprawach odwołań od decyzji Prezesa UOKiK właściwy jest Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sąd Okręgowy w Warszawie). Odwołanie wnosi się w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji. Od wyroku SOKiK przysługuje apelacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Następnie możliwa jest skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego.

W 2006 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał **79 wyroków** w sprawach antymonopolowych, z czego **60** dotyczyło przypadków nadużycia pozycji dominującej, **17** porozumień horyzontalnych, a **2** porozumień wertykalnych.

Ze względu na sentencje w **60** orzeczeniach oddalono odwołania przedsiębiorców, w **10** przypadkach sąd zmienił rozstrzygnięcia Prezesa UOKiK, **9** razy uchylił decyzje.

W 2006 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał **26** wyroków w sprawach antymonopolowych, Sąd Najwyższy – **6**.

Poniżej przedstawiono omówienie wybranych orzeczeń.

Wyrok SOKiK z 9 stycznia 2006 r. w sprawie z odwołania Stowarzyszenia Autorów ZAiKS (sygn. akt: XVII Ama 84/04)

Postępowanie antymonopolowe w tej sprawie zostało wszczęte przez Prezesa UOKiK na wniosek członków zespołu muzycznego „Bratanki”, którzy zarzucili ZAiKS-owi praktyki ograniczające konkurencję. Za takie uznali uzależnianie przyjęcia przez Stowarzyszenie utworów pod ochronę od upoważnienia go do wyłącznego udzielania licencji na wykonania publiczne, nagrywanie, a także emisję w radiu lub telewizji.

Prezes UOKiK uznał opisywaną praktykę ZAiKS za naruszającą prawo antymonopolowe. Na Związek została nałożona kara w wysokości 500 tys. zł.

Związek wniósł odwołanie do SOKiK. Sąd potwierdził ustalenia Prezesa UOKiK. Według niego najlepszą metodą na polepszenie ochrony praw autorskich w Polsce, zwłaszcza w odniesieniu do utworów muzycznych, jest zwiększenie konkurencji na tym rynku, a praktyki Związku tę tendencję znacznie utrudniają.

Wyrok SOKiK z 23 marca 2006 r. w sprawie z odwołania Świętokrzyskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej w Kielcach (sygn. akt: XVII Ama 115/04)

Decyzją z 14 października 2004 r. Prezes UOKiK uznał za bezprawną praktykę polegającą na ustalaniu przez Okręgową Radę Lekarsko-Weterynaryjną w Kielcach minimalnych cen usług weterynaryjnych świadczonych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na Izbę, której organem jest Rada, nałożono karę pieniężną. Działania te były konsekwencją przeprowadzonego postępowania, którym objęto Krajową Izbę Lekarsko-Weterynaryjną oraz szesnaście jej okręgowych oddziałów.

Od powyższej decyzji Świętokrzyska Izba Lekarsko-Weterynaryjna złożyła odwołanie. Jej zdaniem Rada określiła ceny sugerowane (orientacyjne), a nie minimalne. Ponadto organy Izby nie kontrolowały, czy lekarze ustalając swoje wynagrodzenie kierowali się cenami sugerowanymi.

SOKiK oddalił odwołanie Świętokrzyskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej. Stwierdził, że w tej sprawie za porozumienie ograniczające konkurencję należy uznać wszelkie uzgodnienia dotyczące cen rekomendowanych. Zdaniem Sądu skutkiem ujednolicenia (poprzez działanie Izby) zachowań uczestników rynku poprzez wskazanie cen usług, jest ograniczanie konkurencji na rynku.

Wyrok SOKiK z 10 kwietnia 2006 r. w sprawie z odwołania Kolportaż Prasy Rolkon w Poznaniu i Ruch w Warszawie (sygn. akt: XVII Ama 88/04)

W styczniu 2003 r. spółka Ruch – (50 % udziału w rynku kolportażu prasy) podpisała porozumienia z dwiema innymi firmami działającymi w tej branży: Rolkonem z Poznania oraz Franpressem z Wrocławia. W preambułach dokumentów przedsiębiorcy stwierdzili, że chcą wspólnie wpływać na kształt polskiego rynku dystrybucji prasy. Współpraca miała polegać m.in. na ograniczeniu rywalizacji i konkurowania tylko w zakresie poziomu i jakości usług. Przedsiębiorcy zadeklarowali również zachowanie poufności prowadzonych rozmów.

Prezes UOKiK wszczął w tej sprawie postępowanie wyjaśniające, a następnie – antymonopolowe. Zgromadzony w ich trakcie materiał dowodowy pozwolił ustalić, że cel porozumień podpisanych przez Ruch z firmami Rolkon i Franpress był sprzeczny z prawem konkurencji. Świadczyła o tym zarówno treść umów, jak i okoliczności ich zawarcia – jak już wspomniano przedsiębiorcy porozumieli się, że będą podejmować wspólne działania mające na celu oddziaływanie na rynek kolportażu prasy, a także zadeklarowali chęć ograniczenia rywalizacji między sobą. Współpraca – zainicjowana porozumieniami – byłaby poważnym zagrożeniem dla konkurencji w sektorze. Jego skutki odczuli by również kontrahenci spółek, czyli wydawcy gazet i czasopism.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes Urzędu uznał porozumienia o współpracy zawarte przez Ruch i regionalne spółki dystrybucyjne za zabronione prawem praktyki ograniczające konkurencję oraz (w przypadku Franpressu) nakazał zaniechanie ich stosowania. Na uczestników porozumień nałożono również kary pieniężne: na Ruch łącznie 10 mln zł, na Franpress 80 tys. zł, na Rolkon zaś – 60 tys. zł.

Zarówno Ruch, jak i Rolkon wniosły odwołania od decyzji. Spółki twierdziły, że porozumienie nie miało charakteru antykonkurencyjnego. SOKiK oba odwołania oddalił. Potwierdził także słuszność nałożonej na oba podmioty kary. W ocenie Sądu działanie stron miało charakter umyślny i celowy.

10 kwietnia 2006 r. SOKiK wydał wyrok w analogicznej sprawie, z odwołania Franpress i Ruch. Również w tym przypadku oba odwołania zostały oddalone.

Wyrok SOKiK z 14 września 2006 r. w sprawie z odwołania TVN24 (sygn. akt: XVII Ama 71/05)

Z wnioskiem o wszczęcie postępowania zwrócił się do Delegatury UOKiK w Bydgoszczy jeden z operatorów telewizji kablowej. Powodem było żądanie (w ramach umowy licencyjnej) rozposzczelniania programów TVN24 oraz TVN Meteo we wszystkich siedmiu sieciach telewizji kablowej należących do spółki Automatic Serwis (w Inowrocławiu, Nakle nad Notecią, Trzemesznie, Koninie, Brodnicy, Gniewkowie i Szubinie). Zdaniem operatora nie wszyscy abonenci korzystający z jego usług są zainteresowani poszerzeniem

oferty o dodatkowe programy, ponieważ wiąże się to z koniecznością podniesienia opłat za ich korzystanie. Automatic Service zaproponował, aby wspomniane programy nadawać w dwóch z siedmiu sieci (w Koninie i Brodnicy).

Po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego Urząd Ochrony Konkurencji, i Konsumentów podzielił argumenty spółki

Automatic Serwis i nakazał TVN24 wycofanie się z opisywanych praktyk. Zdaniem Urzędu nadawca obu programów nadużył swojej pozycji rynkowej, narzucając uciążliwe warunki umowy licencyjnej.

SOKiK podzielił stanowisko Prezesa UOKiK w tej sprawie, oddalając odwołanie TVN24. Sąd uznał również, iż skarżąca spółka nadużyła swojej pozycji rynkowej, narzucając Automatic Service uciążliwe warunki „Umowy licencyjnej”, które uniemożliwiły operatorowi zróżnicowanie oferty programowej stosownie do oczekiwań i zainteresowań określonych grup abonentów w różnych miastach, i spowodowały konieczność zakupu odpowiedniego sprzętu i podniesienie ceny abonamentu. Sąd uznał za niewątpliwą, iż słabszą stroną tej umowy był operator – Automatic Service, który znalazł się w sytuacji przymusowej, tj. miał do wyboru albo zgodzić się na warunki TVN, albo nie podpisywać umowy wcale. W tym drugim wypadku jego abonentów nie mogliby w ogóle w żadnej sieci odbierać programów TVN24 i TVN Meteo.

4.7 Kary pieniężne

W 2006 r. UOKiK nałożył kary pieniężne na kwotę **339 mln zł**.

Podmioty wpłaciły **10,2 mln**, z tego:

- wpłaty dotyczące 2001 r. – **88 tys. zł**
- wpłaty dotyczące 2002 r. – **1,4 mln zł**
- wpłaty dotyczące 2003 r. – **1,2 mln zł**
- wpłaty dotyczące 2004 r. – **1,2 mln zł**
- wpłaty dotyczące 2005 r. – **4,7 mln zł**
- wpłaty dotyczące 2006 r. – **1,7 mln zł**

Różnica pomiędzy sumą nałożonych w 2006 r. przez UOKiK kar, a sumą wpłaconych kwot wynosiła **337,3 mln zł**, z tego:

- kary niezapłacone – **19,6 tys. zł**
- sprawy w toku załatwiania lub oczekujące na rozstrzygnięcie w postępowaniu odwoławczym – **337,2 mln zł**.

W rejestrze kar pieniężnych istnieją należności Skarbu Państwa wynikające z prawomocnych orzeczeń w wysokości **42 mln zł**.

5. STOSOWANIE PRZEZ PREZESA UOKIK WSPÓLNOTOWEGO PRAWA KONKURENCJI

5.1 Podstawy prawne wspólnotowego systemu ochrony konkurencji

Podstawy prawne w zakresie wspólnotowego prawa konkurencji tworzą:

- Art. 81 i 82 TWE,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw.

Z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej rozporządzenie nr 1/2003 oraz rozporządzenie nr 139/2004, będąc elementem wspólnotowego systemu prawnego, stały się prawem powszechnie obowiązującym w naszym kraju.

Szczególnie istotne w tej materii jest rozporządzenie nr 1/2003, które przyznaje urzędom i sądom krajowym kompetencje do bezpośredniego stosowania przepisów prawa wspólnotowego. W wyniku wejścia w życie tej regulacji mają one obowiązek stosowania art. 81 i 82 TWE równolegle z przepisami prawa krajowego w sprawach związanych z naruszeniem krajowych reguł konkurencji na rynku wewnętrznym. Komisja Europejska została również pozbawiona monopolu na wydawanie zwolnień od zakazu zawierania porozumień ograniczających konkurencję. Przedsiębiorcy obecnie samodzielnie i na własną odpowiedzialność badają, czy ich działanie narusza reguły europejskiego prawa antymonopolowego.

5.2 European Competition Network jako płaszczyzna współpracy Komisji Europejskiej z krajowymi urzędami antymonopolowymi

Wraz z wejściem w życie rozporządzenia nr 1/2003 stworzona została sieć urzędów ochrony konkurencji, European Competition Network (ECN), działających w interesie publicznym i współpracujących ze sobą.

Wiodącą rolę w ECN odgrywa Komisja Europejska, do której trafiają wszystkie informacje dotyczące stosowania wspólnotowego prawa konkurencji przez urzędy antymonopolowe państw członkowskich. Do najważniejszych zadań Komisji w ECN należy:

- koordynowanie działań urzędów ochrony konkurencji na rzecz przestrzegania prawa UE,
- monitorowanie stosowania art. 81 i 82 TWE przez organy antymonopolowe państw UE,
- interweniowanie i przejmowanie spraw w przypadkach, gdy Komisja uzna się za podmiot

właściwy w sprawie obejmującej swoim zasięgiem rynek wspólnotowy.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 1/2003, gdy w danej sprawie wydana już została decyzja Komisji, organ ochrony konkurencji nie może wydać decyzji z nią sprzecznej. Regulacja ta przewiduje, iż wszczęcie przez Komisję postępowania w sprawie o naruszenie art. 81 lub 82 TWE pozbawia władze krajowe kompetencji do ich stosowania w tej samej sprawie. Jeśli jednak sprawą zajmuje się już urząd ochrony konkurencji państwa członkowskiego, Komisja wszczyna postępowanie tylko po konsultacji z tym urzędem.

Zgodnie z rozporządzeniem nr 1/2003 współpraca Komisji Europejskiej i urzędów ochrony konkurencji państw członkowskich polega m.in. na tym, że:

- urząd ochrony konkurencji państwa członkowskiego, działając na podstawie art. 81 lub 82 TWE, informuje o tym Komisję przed lub niezwłocznie po podjęciu pierwszych formalnych kroków. Może też udostępniać tę wiedzę swoim odpowiednikom z innych państw członkowskich,
- urząd ochrony konkurencji państwa członkowskiego przed wydaniem decyzji musi przestać jej projekt lub inny dokument wskazujący proponowany kierunek działań. Na żądanie Komisji urząd krajowy udostępnia materiały niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy,
- krajowe urzędy mogą wymieniać między sobą informacje niezbędne dla rozstrzygnięcia spraw o naruszenie art. 81 i 82 TWE,
- urzędy ochrony konkurencji mogą konsultować się z Komisją w każdej sprawie związanej ze stosowaniem prawa wspólnotowego,
- KE jest zobowiązana przestać urzędowi państw członkowskich kopie najważniejszych dokumentów dotyczących stosowania art. 81 i 82 TWE, a na ich wniosek również materiały niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Rozporządzenie nr 1/2003 uprawnia KE do zlecania krajowym urzędом antymonopolowym samodzielnego przeprowadzania czynności kontrolnych. Poza tym mogą one w ramach wzajemnej pomocy działać (w imieniu i na rachunek swojego odpowiednika) w związku z postępowaniem mającym na celu zastosowanie TWE. Każdy krajowy urząd w ramach swoich kompetencji podejmuje decyzję co do udzielenia wsparcia, jak również wybiera stosowny środek. Urząd, który interweniuje w imieniu swojego odpowiednika, działa na podstawie przepisów krajowych.

5.3

Postępowania antymonopolowe wszczęte na podstawie Traktatu

W 2006 r. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów prowadził 11 postępowań wszczętych na podstawie TWE, w których równolegle stosował prawo polskie.

Postępowanie antymonopolowe przeciwko Telekomunikacji Polskiej z wniosku Tele2 w sprawie planu tp socjalnego (sygn. akt: DOK-2-411-3/05/PW)

Postępowanie wszczęto na wniosek Tele2, w opinii której Telekomunikacja Polska naruszyła polskie oraz wspólnotowe prawo ochrony konkurencji, uniemożliwiając abonentom planu socjalnego korzystanie z usług połączeń telefonicznych świadczonych przez innych operatorów na zasadzie numeru dostępu i preselekcji. Tele2 wskazała, że TP pozbawia operatorów alternatywnych dostępu do swoich klientów, oferując im wyjątkowo tani plan telefoniczny, w zamian za zobowiązanie do niekorzystania z usług konkurencyjnych przedsiębiorców.

Przedmiotem badania przeprowadzonego przez Prezesa UOKiK był charakter planu socjalnego oraz sposób jego umiejscowienia w ofercie TP. Informacje zebrane w toku postępowania wskazały na prospołeczny charakter planu socjalnego skierowanego do niezamożnej części społeczeństwa. Ustalono także, że jest on jednym z wielu planów telefonicznych oferowanych przez tę spółkę, a pozostałe z nich nie zawierają analogicznych klauzul wyłączności na usługi połączeń Telekomunikacji Polskiej.

Postępowanie zostało zakończone decyzją, w której Prezes Urzędu nie stwierdził stosowania przez TP praktyki ograniczającej konkurencję oraz umorzył postępowanie w sprawie naruszenia art. 82 TWE.

Postępowanie antymonopolowe przeciwko Telekomunikacji Polskiej w sprawie tzw. „czystego” abonamentu oraz usługi Neostrada TP (sygn. akt: DOK2 411/5/05/BP/PW)

Postępowanie UOKiK zostało wszczęte w związku z licznymi skargami konsumentów, dotyczącymi stosowanej przez Telekomunikację Polską praktyki uzależniania zawarcia umowy o dostęp do internetu (Neostrada) od wcześniejszego wykupienia oraz opłacania abonamentu za usługi połączeń telefonicznych.

Na podstawie analizy regulaminów, cenników oraz praktyki rynkowej, Prezes UOKiK ustalił, że nie jest możliwe nabycie usługi dostępu do internetu przez osobę niekorzystającą z usług telefonicznych oferowanych przez TP. Co więcej, rezygnacja przez abonenta Telekomunikacji z jej usług telefonicznych powoduje automatyczne wygaśnięcie umowy o dostęp do sieci.

Ponadto ustalono, że począwszy od kwietnia 2005 r. każdy spośród planów telefonicznych tej spółki, skierowanych do osób nieprowadzących działalności gospodarczej, zawierał określony, opłacony z góry pakiet połączeń telefonicznych, np. nielimitowane rozmowy wieczorami i w weekendy lub ryczałtowo opłacone pierwsze 60 minut rozmów w miesiącu.

W toku postępowania UOKiK TP wprowadziła do swojej oferty nowy telefoniczny plan startowy. W odróżnieniu od innych dotychczas oferowanych konsumentom nie zawiera on w kalkulowanych w cenę połączeń telefonicznych. Umożliwia zatem korzystanie abonentom TP z jej usług jedynie w minimalnym zakresie, tj. płacenie wyłącznie za utrzymanie dostępu do sieci telekomunikacyjnej.

Postępowanie zostało zakończone decyzją stwierdzającą stosowanie praktyki oraz nakazem oddzielania usługi Neostrada od planu telefonicznego. Na spółkę nałożono karę w łącznej wysokości 11 mln zł.

6. POMOC PUBLICZNA

W związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej Polska zobowiązana jest stosować przepisy wspólnotowe dotyczące pomocy publicznej, w szczególności określające warunki dopuszczalności wsparcia oraz tryb postępowania przed Komisją. Warunki te zawarte są w unijnych aktach prawnych oraz dokumentach tworzących tzw. miękkie prawo, których w chwili obecnej jest ponad 40. Istotne znaczenie mają również orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz Sądu Pierwszej Instancji.

Zgodnie z przepisami TWE (art. 88 ust. 3) każde państwo członkowskie ma obowiązek zgłaszać Komisji Europejskiej każdy zamiar przyznania pomocy (z wyjątkiem wsparcia *de minimis* i udzielanego w ramach wyłączeń grupowych) i powstrzymać się od jej udzielenia do czasu podjęcia decyzji.

Procedurę notyfikacyjną określa Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z 22 marca 1999 r. (w sprawie szczegółowych zasad stosowania art. 93 TWE). Rozstrzygnięcie powinno zapaść w ciągu dwóch miesięcy (termin ten obliczany jest od momentu uzyskania kompletu informacji niezbędnych do oceny zgodności planowanej pomocy z zasadami wspólnego rynku). W przypadku wątpliwości Komisja wszczyna postępowanie wyjaśniające, które powinno zakończyć się wydaniem decyzji w ciągu 18 miesięcy.

Na szczeblu krajowym obowiązuje ustawa z 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123, poz. 1291) oraz wydane do niej 8 rozporządzeń. Określają one głównie obowiązki sprawozdawcze podmiotów udzielających wsparcia i jego beneficjentów, a także informacje niezbędne do wydania opinii o planowanej pomocy oraz dokonania notyfikacji KE.

Prezes Urzędu posiada kompetencje organu monitorującego. Opiniuje on projekty programów oraz przypadki pomocy indywidualnej przed formalnym ich notyfikowaniem Komisji, ocenia między innymi zgodność proponowanych działań ze wspólnym rynkiem, a w przypadku niezgodności proponuje określone rozwiązania. Opinia Prezesa Urzędu nie jest wiążąca, jednakże z uwagi na dotychczasowe doświadczenie można przyjąć, że co do zasady, odzwierciedla stanowisko prezentowane przez Komisję.

Akty prawne, które są podstawą udzielania pomocy i zawierają jednocześnie warunki jej dopuszczalności, mogą funkcjonować jako programy pomocowe. Według stanu na koniec 2006 r. w Polsce obowiązywało ich **115**.

W 2006 r. UOKiK był zaangażowany w prace legislacyjne nad następującymi aktami prawnymi w zakresie pomocy publicznej:

- projektem ustawy o zapewnieniu przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy instytucjami

publicznymi i przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców,

- nowelą ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej w zakresie uregulowania kwestii notyfikowania, monitorowania i sprawozdawczości wsparcia udzielanego w rolnictwie i rybołówstwie,

- projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, której celem jest określenie maksymalnych intensywności wsparcia, jakie będą obowiązywały na poszczególnych obszarach Polski w latach 2007-2013,

- nowelą rozporządzenia Rady Ministrów z 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach, mającą na celu dokonanie korekty wzorów służących do obliczania wsparcia udzielonego w formie rozłożenia świadczenia pieniężnego na raty oraz odroczenia terminu jego zapłaty.

Opiniowanie projektów pomocy publicznej, monitorowanie wsparcia i prowadzenie postępowań przed Komisją Europejską

W 2006 r. wydano **77 opinii**, z czego **47** dotyczyło programów, a **30** – przypadków pomocy indywidualnej. Do UOKiK wpłynęło **348** wniosków o wydanie interpretacji.

Za pośrednictwem Urzędu notyfikowano Komisji Europejskiej **44** projekty. Z tego **32** dotyczyły pomocy indywidualnej, a **12** programów. W stosunku do **22** projektów KE wydała decyzje pozytywne, **1** został wycofany, kolejne **18** jest analizowane w ramach tzw. procedury badania wstępnego. W stosunku do **3** projektów wszczęte zostały formalne postępowania wyjaśniające.

W zakresie pomocy publicznej w 2006 r. UOKiK zajmował się sprawami takimi, jak:

- restrukturyzacja sektora hutnictwa żelaza i stali, podmiotów sektora wielkiej syntezy chemicznej, przemysłu stoczniowego, górnictwa węgla

kamiennego, kontraktów długoterminowych, podmiotów w ramach ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji, ustawy o restrukturyzacji niektórych należności publiczno-prawnych, ustawy o restrukturyzacji przedsiębiorstw o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy oraz w ramach ustawy Ordynacja podatkowa,

- finansowe wspieranie inwestycji,
- pomoc publiczna udzielana podmiotom działającym na terenie specjalnych stref ekonomicznych, zakładom pracy chronionej, przez powiatowe urzędy pracy, publicznym jednostkom radiofonii telewizyjnej, w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, na ochronę środowiska, w ramach wydatkowania środków z funduszy strukturalnych,
- partnerstwo publiczno-prawne.

Ponadto UOKiK przygotował „Raport o pomocy publicznej w Polsce udzielonej przedsiębiorcom w 2005 r.” oraz analizę „Wyniki monitorowania pomocy publicznej udzielonej spółkom motoryzacyjnym prowadzącym działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych”.

UOKiK kontynuował prace nad wdrożeniem systemu monitorowania, poprawiającego przejrzystość oraz przepływ danych (System Harmonogramowania, Rejestracji i Monitorowania Pomocy Publicznej – SHRIMP).

Od 1 stycznia 2006 r. Urząd stosuje opracowany przez Komisję Europejską elektroniczny system notyfikacji pomocy publicznej (SANI). Prezes Urzędu posiada, nadane mu przez KE, uprawnienia do krajowego administrowania ww. systemem.

7. OCHRONA ZBIOROWYCH INTERES W KONSUMENT W

7.1 Informacje ogólne

Postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wprowadzono nowelizacją ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 5 lipca 2002 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1102). Są one podejmowane m.in. w przypadkach, gdy na rynku obserwuje się potencjalne ryzyko, że określone zachowanie przedsiębiorcy może naruszyć interesy nieograniczonej liczby konsumentów – czyli wszystkich potencjalnych (aktualnych i przyszłych) klientów danego podmiotu gospodarczego.

Prezes UOKiK w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów nakazuje zaniechanie jej stosowania (może nadać jej w całości lub w części rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego ważny interes publiczny). Ponadto posiada uprawnienie do wskazania sposobu usunięcia trwających skutków bezprawnych działań, w szczególności może zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia.

W 2006 r. w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów prowadzono **271** postępowań. W tym ze względu na brzmienie sentencji wydano następujące decyzje:

- **62** uznające praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazujące jej zaniechanie,
- **7** nie stwierdzających stosowania praktyki,
- **75** uznających praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzających jej zaniechanie,
- **1** decyzję nakładającą obowiązek wykonania zobowiązania przez przedsiębiorcę.

W **12** przypadkach postępowanie umorzono.

7.2 Wybrane postępowania dotyczące praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Decyzja z 24 kwietnia 2006 r. – niedopełnienie obowiązków informacyjnych przez Invest Bank w zakresie istniejącego zadłużenia w spłacie kredytu (Nr RKR-20/06)

W toku postępowania administracyjnego UOKiK ustalił, że Invest Bank nie powiadamiał konsumentów o zadłużeniu w wysokości do 50 złotych, powstałym z powodu opóźnienia w spłacie kredytu samochodowego. Dane te – bez wiedzy klienta i wskazania kwoty zaległości – przekazywane były natomiast do Biura Informacji Kredytowej.

W ocenie Urzędu opisana praktyka banku naraża konsumentów na szereg niedogodności. Osoby figurujące na liście Biura Informacji Kredytowej mogą mieć m.in. problemy z zaciągnięciem kredytu w innych placówkach. Konsumentom nie

mogą się przed taką sytuacją bronić, ponieważ nie są informowani przez bank o powstałym zadłużeniu i związanych z tym konsekwencjach.

Wobec powyższego Prezes UOKiK uznał, że opisywana praktyka Invest Banku narusza zbiorowe interesy konsumentów przez nieudzielanie im rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz nakazal zaniechanie jej stosowania. Od decyzji nie złożono odwołań, w związku z czym stała się prawomocna.

Decyzja z 8 czerwca 2006 r. – wprowadzająca w błąd reklama produktów wspierających proces odchudzania (Nr DDK-7/06)

Podstawą wszczęcia postępowania były ogłoszenia ukazujące się w czasopiśmie wysoka-kładowych i reklamujące dystrybuowane przez Tel-Art preparaty odchudzające. Przedsiębiorca informował w nich o nadzwyczajnej skuteczności środków w zwalczaniu nadwagi oraz o błyskawicznym działaniu. Uwiarygodnieniu tych twierdzeń służyły cytowane opinie nieokreślonych specjalistów oraz wypowiedzi osób zachwalających efekty stosowania kuracji.

Na podstawie opinii Instytutu Żywności i Żywienia, Prezes UOKiK ustalił, że zamieszczone w reklamie informacje na temat skuteczności preparatów były nierzetelne. Twierdzenie, że kuracja powoduje spadek wagi bez jakiegokolwiek zmiany dotychczasowej diety i bez dodatkowej aktywności fizycznej jest nieprawdziwe, i wprowadza konsumentów w błąd. Prezes UOKiK uznał, że spółka Tel-Art naruszyła prawo i nakazał zaniechanie nieuczciwych praktyk. Spółka została zobowiązana do publikacji oświadczenia, że zamieszczała w reklamach informacje wprowadzające w błąd.

Decyzja z 19 października 2006 r. – niedozwolona reklama kredytu konsumenckiego prowadzona przez Euro Bank (Nr RWR-39/06)

Od marca do kwietnia 2006 r. Euro Bank prowadził akcję promującą nowy produkt – „Kredyt na PIT”. W największych polskich dziennikach opublikowano reklamy przekonujące o wyjątkowo atrakcyjnej stopie oprocentowania – tylko 5 % w skali roku.

W toku postępowania wszczętego w kwietniu 2006 UOKiK ustalił, że oferta Euro Banku nie była aż tak korzystna. W reklamie nie poinformowano bowiem o rzeczywistej (kilkakrotnie wyższej) rocznej stopie oprocentowania nowego produktu, naruszając tym samym zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z przepisami bank jest zobowiązany do rzetelnego informowania o kosztach kredytu. Dzięki temu konsumenci zyskują możliwość porównania dostępnych na rynku ofert. Działanie Euro Banku skutecznie to uniemożliwiało. Prezes UOKiK uznał, że nie udzielając konsumentom informacji o rzeczywistym oprocentowaniu kredytu, Euro Bank naruszył prawo.

Orzecznictwo sądowe w sprawach dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

W 2006 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał **27** wyroków w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W **23** sprawach oddalił odwołania przedsiębiorców od decyzji Prezesa UOKiK, w **1** przypadku zmienił rozstrzygnięcie, w **3** uchylił decyzję.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał **7** wyroków.

Poniżej omówiono wybrane wyroki w sprawach naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Wyrok SOKiK z 19 kwietnia 2006 r. w sprawie z odwołania Szpitala Uniwersyteckiego im. dr A. Jurasza w Bydgoszczy przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt: XVII Ama 126/04)

15 września 2004 r. Prezes UOKiK uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego im. dr A. Jurasza. Polegała ona na informowaniu, iż w klinikach pediatrycznych dziecko ma prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej sprawowanej przez rodzica lub opiekuna w godzinach 8.00-22.00, a przez całą dobę towarzyszyć może mu matka.

Prezes UOKiK stwierdził, iż zgodnie z ustawą o zakładach opieki zdrowotnej pacjenci przebywający w szpitalu mają prawo do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej. Przepis ten nie ogranicza godzin odwiedzin ani katalogu osób. Pozostawia pacjentom, a w przypadku dzieci – ich rodzicom lub opiekunom, prawo do decydowania o potrzebie i czasie sprawowania dodatkowej opieki oraz wskazania osób jej sprawujących.

SOKiK podzielił opinię Prezesa UOKiK. Jednocześnie uznał, że konieczne jest uzupełnienie regulaminu szpitala o informację, że ze względu na warunki przebywania innych chorych dzieci w szpitalu lub w przypadku zagrożenia epidemiologicznego placówka ta jest uprawniona do ograniczenia prawa pacjentów do kontaktu z osobami sprawującymi opiekę nad dzieckiem.

Wyrok SOKiK z 22 czerwca 2006 r. w sprawie z odwołania Fiat Auto Poland w Bielsku-Białej przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt: XVII Ama 103/04)

W trakcie postępowania UOKiK ustalił, że 15 lipca 2002 r. Fiat Auto Poland wystosował pisma, w których wskazał na konieczność ograniczenia kosztów przy wykonywaniu napraw gwarancyjnych. Zobo-

wiązał jednocześnie swoich dilerów do korzystania z części używanych. Do 1 stycznia 2003 r. spółka w dokumentach gwarancyjnych nadal zapewniała swoich klientów, że podczas naprawy używane będą wyłącznie części nowe.

Zdaniem Urzędu, nieuprzedzając użytkowników samochodów o nowych warunkach Fiat naruszył obowiązek udzielania konsumentom prawdziwej, rzetelnej i pełnej informacji. Za niedopuszczalne UOKiK uznał jednostronną zmianę zasad wykonywania napraw kosztem starszych uczestników rynku i jednocześnie niedoręczenie nowych wzorców umów gwarancyjnych.

SOKiK rozpatrując odwołanie Fiata stwierdził, że zaskarżoną decyzję Urzędu uznać należy za trafną. Zauważył, że spółka dobrowolnie wpisując w treść gwarancji zobowiązanie do naprawy lub wymiany wadliwych części na nowe, wolne od wad, jednoznacznie określiła swoje zobowiązania w kwestii sposobu naprawy auta.

Wyrok SOKiK z 22 września 2006 r. w sprawie z odwołania Polkomtel przeciwko Prezesowi UOKiK (sygn. akt: XVII Ama 90/05)

Postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów przez Polkomtel zostało wszczęte w lutym 2005 r. W jego toku ustalono, że 17 stycznia 2005 r. spółka dokonała zmiany regulaminu świadczenia usług telekomunikacyjnych. Abonenci objęci zwykłą umową, którzy nie zaakceptowali zmienionego regulaminu, mogli bez ponoszenia dodatkowych kosztów rozwiązać kontrakt z operatorem. Od klientów korzystających z umowy promocyjnej Polkomtel zażądał zapłaty kary.

W opinii Prezesa UOKiK powyższe działania spółki są niezgodne z prawem telekomunikacyjnym. W świetle ww. ustawy w przypadku dokonania zmian w regulaminie świadczenia usług telekomunikacyjnych, abonentowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy bez ponoszenia jakichkolwiek kar. Jedynie w wypadku zmiany cennika usług, nie zaś regulaminu, przepisy umożliwiają operatorowi domaganie się zwrotu ulgi przyznanej abonentowi. Ponadto prawo nie dokonuje rozróżnienia sytuacji prawnej abonentów z punktu widzenia tego, czy zawarli z przedsiębiorcą umowę promocyjną, czy też nie.

Wobec powyższego Prezes Urzędu uznał, że działania spółki Polkomtel naruszają zbiorowe interesy konsumentów i nakazał zaniechanie ich stosowania.

SOKiK rozpoznając sprawę uznał, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, a zaskarżoną decyzję należy uznać za uzasadnioną.

Uchwała Sądu Najwyższego z 13 lipca 2006 r. w sprawie z odwołania Towarzystwa Finansowo-Inwestycyjnego przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt: III SZP 3/06)

W lutym 2003 r. Prezes UOKiK wydał decyzję nakazującą Towarzystwu Finansowo-Inwestycyjnemu „TeFi” (spółka działała w systemie argentyńskim)

zaniechanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu szeregu niedozwolonych klauzul. Postanowienia stosowane przez TeFi były identyczne pod względem treści z umieszczonymi w Rejestrze Klauzul Niedozwolonych. SOKiK, który orzekł, że zakaz stosowania klauzul umieszczonych w rejestrze dotyczy tylko tego przedsiębiorcy, do którego odnosił się wyrok będący podstawą wpisu. Jeżeli inne firmy stosują w umowach z konsumentami identyczne co do treści postanowienia, do uznania ich za niedozwolone konieczna jest za każdym razem rozprawa i prawomocne orzeczenie sądowe. Sąd Najwyższy, do którego zwrócono się o zajęcie stanowiska uznał, że zakaz stosowania postanowienia wpisanego do rejestru klauzul niedozwolonych obejmuje wszystkich przedsiębiorców zawierających umowy z konsumentami – nie tylko tego, którego dotyczył wyrok będący podstawą wpisu. Stosowanie klauzuli wywołującej takie same skutki, jak wpisana do rejestru, godzi w interesy konsumentów w taki sam sposób.

7.4 Niedozwolone postanowienia umowne

Podstawowymi aktami prawnymi w Polsce regulującymi kwestie niedozwolonych postanowień umownych są:

- Kodeks cywilny,
- Kodeks postępowania cywilnego.

Klauzulami abuzywnymi są postanowienia niezgodnione indywidualnie z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Klauzule takie nie są dla najłagodniejszych uczestników rynku wiążące. Nie dotyczy to jednak tych, które określają główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności dotyczy to klauzul przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Listę 23 przykładowych niedozwolonych postanowień zawiera Kodeks cywilny (art. 385³). Najczęściej występujące w analizowanych przez UOKiK wzorcach umownych klauzule abuzywne to:

- wyłączające lub istotnie ograniczające odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania,
- postanowienia, z którymi konsument nie miał możliwości zapoznać się przed zawarciem umowy,
- zezwalające przedsiębiorcy na przeniesienie praw i przekazanie obowiązków wynikających z umowy bez zgody konsumenta,
- uprawniające przedsiębiorcę do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny,
- uprawniające przedsiębiorcę do określania

lub podwyższania ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od niej,

- przyznające przedsiębiorcy uprawnienia do dokonywania wiążącej interpretacji umowy.

Fakt, że powyższa lista ma charakter przykładowy oznacza, że jako niedozwolone mogą być kwalifikowane jeszcze inne postanowienia, jeżeli spełniają wskazane warunki, tzn. nie są uzgodnione indywidualnie, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy.

Powództwo w sprawie uznania określonego postanowienia za niedozwolone może wytoczyć każdy, komu oferowana jest umowa. Uprawnione w tym zakresie są także organizacje konsumenckie, powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów, a także Prezes UOKiK.

W 2006 r. UOKiK podjął szereg działań mających na celu skuteczne egzekwowanie prawa konsumenckiego. Eliminacja niedozwolonych klauzul umownych następowała poprzez regularne analizy stosowanych wzorców umownych.

Kontrole przeprowadzone zostały na terenie całego kraju za pośrednictwem 9 delegatur UOKiK. Objęto nimi przedsiębiorców działających w danej branży. Na podstawie uzyskanych informacji identyfikowano grupę najczęściej stosowanych postanowień umownych pozostających w sprzeczności z przepisami Kodeksu cywilnego. Następnie wzywano przedsiębiorców do zaniechania zakwestionowanych postanowień, a w przypadku odmowy – kierowano pozwy do SOKiK.

7.4.1 Statystyka spraw związanych z realizacją przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych

W 2006 r. prowadzono **469** spraw dotyczących niedozwolonych postanowień umownych. W **163** przypadkach przedsiębiorcy dobrowolnie dostosowali się do zarzutów UOKiK i zmienili kwestionowane klauzule. Jednocześnie Urząd skierował do SOKiK **31** pozwów. Do rejestru klauzul abuzywnych wpisano **269** postanowień.

7.4.2 Przykłady spraw z zakresu niedozwolonych postanowień umownych

Analiza wzorców umów zawieranych z konsumentami przez przewoźników lotniczych

W 2006 r. UOKiK przeanalizował stosowane przez linie lotnicze wzorce umów określające warunki przewozu pasażerów i bagażu. Większość z nich zawierała niedozwolone klauzule.

UOKiK zakwestionował postanowienia ograniczające odpowiedzialność przewoźnika za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy lub za szkody na osobie. Za niedopuszczalne uznano również zamieszczanie we wzorcach postanowień uprawniających linie lotnicze do jednostronnej zmiany kontraktu. Badanie wykazało stosowa-

nie przez przewoźników klauzul, które w ocenie Urzędu powodują nadmierne uprzywilejowanie przedsiębiorców względem konsumentów. Bardzo częstą praktyką było zamieszczanie klauzul niejasnych, niejednoznacznych, które utrudniają konsumentom właściwe rozumienie przepisów i stanowią duże pole do dowolności i nadużyć w interpretacji umowy.

Urząd podjął działania w celu wyeliminowania powyższych praktyk. Do wszystkich skontrolowanych przewoźników skierowano wezwania do zaprzestania ich stosowania. Większość z nich zadeklarowała chęć współpracy i dobrowolnie dokonuje zmian w celu usunięcia stwierdzonych przez UOKiK nieprawidłowości. Wszczęto także postępowania wyjaśniające.

Badaniem objęto linie lotnicze posiadające siedzibę lub oddział w Polsce oraz te nieposiadające siedziby na terytorium RP, ale mające znaczny udział w rynku przewozów pasażerskich.

Analiza wzorców umów zawieranych z konsumentami przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej

W związku z rosnącą popularnością komercyjnych usług medycznych UOKiK przeanalizował wzorce umowne stosowane przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (NZOZ). W trakcie kontroli szczególnie nacisk położono na usługi pakietowe (abonamentowe). W sumie zbadano 280 placówek.

W trakcie badania ustalono, że jedynie 43 z nich – a więc zaledwie 15 % – zawiera z konsumentami umowy na piśmie, co znacznie utrudnia dochodzenie roszczeń w przypadku nienależytego wykonania usługi.

Urząd stwierdził nieprawidłowości we wzorcach stosowanych przez 17 placówek. Najczęściej spotykaną klauzulą naruszającą interesy konsumentów było postanowienie utrudniające ubieganie się o zwrot wpłaconych pieniędzy w przypadku rezygnacji z zawarcia umowy lub w razie odstąpienia od niej – przewidujące utratę nawet 100 % wartości wpłaconej zaliczki. W szczególności dotyczyło to świadczeń rehabilitacyjnych oraz usług sanatoryjnych.

Zakwestionowano także klauzule uprawniające ZOZ-y do wyłączenia lub ograniczania odpowiedzialności za potencjalne błędy w sztuce lekarskiej lub też brak należytej staranności w przygotowaniu do zabiegu lub operacji.

Wątpliwości Urzędu wzbudziły także klauzule pozwalające przedsiębiorcy w dowolny sposób kształtować ostateczną cenę usługi medycznej, które należy uznać za naruszenie ekonomicznych interesów konsumenta, mającego prawo znać koszt świadczenia lub usługi przed jego realizacją. Zdaniem Urzędu, jeśli jest to niemożliwe, w umowie powinny zostać szczegółowo wskazane sytuacje, które mogą mieć wpływ na zmianę wynagrodzenia.

Analiza wzorców umów zawieranych z konsumentami przez domy maklerskie

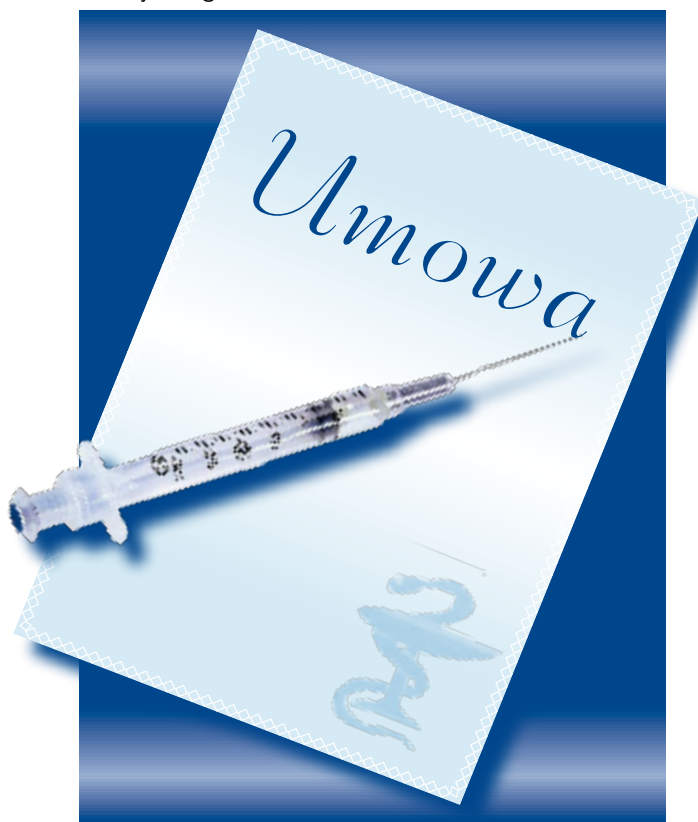
UOKiK przeanalizował wzorce stosowane w umowach z udziałem konsumentów przez 19 losowo wybranych domów maklerskich, co stanowiło ponad połowę wszystkich podmiotów tego typu funkcjonujących na rynku. Każdy zawierał nieprawidłowości.

UOKiK zakwestionował klauzule pozwalające na wyłączenie odpowiedzialności domu maklerskiego za szkody, wynikające z podjęcia decyzji inwestycyjnej w oparciu o rekomendację maklera, nawet jeśli dopuścił się on rażącego niedbalstwa, a także gdy dyspozycja klienta nie została wykonana z powodu wadliwego działania serwisu internetowego bądź telefonicznego.

Wątpliwości Urzędu wzbudziła również praktyka polegająca na zastrzeżeniu, że pismo uważa się za doręczone konsumentowi po upływie siedmiu dni roboczych od momentu wysłania, co może zagrażać ekonomicznym interesom słabszych uczestników rynku.

W opinii UOKiK procedura reklamacyjna przewidziana w niektórych wzorcach umownych wyraźnie uprzywilejowywała dom maklerski. Zgodnie z nią konsument ma tydzień na złożenie skargi na niewykonanie bądź nienależyte wykonanie zlecenia (dyspozycji). Tymczasem dom maklerski może rozpatrywać reklamację nawet dwa miesiące. Jeszcze większa dysproporcja miała miejsce w przypadku procedury odwoławczej. Mając na uwadze fakt, że to dom maklerski jest profesjonalnym uczestnikiem rynku, rozwiązanie takie budziło poważne wątpliwości Urzędu.

Zdaniem UOKiK interesy konsumentów naruszało również pobieranie przez grupy domów makler-

szych kar w wysokości 0,5 % za każdy dzień zwłoki we wniesieniu opłaty za zlecenie z odroczonym terminem płatności, co należy uznać za sankcję rażąco wygórowaną. Interesy ekonomiczne konsumentów naruszała również klauzula, zgodnie z którą dom maklerski nie zwraca wniesionych opłat. W ten sposób klient, który z góry za cały rok opłacił prowadzenie rachunku, w przypadku wcześniejszego odstąpienia od umowy nie otrzyma zwrotu opłaty za okres, w jakim nie korzystał już z usług biura.

Analiza umów zawieranych z konsumentami przez przedsiębiorców z branży budowlanej

Przeprowadzona przez UOKiK w 2006 r. kontrola wzorców umownych stosowanych przez przedsiębiorców z branży budowlanej – świadczących usługi remontowe oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej – objęła 137 podmiotów gospodarczych. Niemal dwie trzecie (85 przypadków) ze zbadanych dokumentów zawierało sprzeczne z prawem klauzule naruszające interesy słabszych uczestników rynku, a co trzeci wytypowany do kontroli przedsiębiorca nie korzystał z wzorców przy zawieraniu umów.

Konsument podpisując umowę o remont lub wymianę okien nie ma często pewności ani co do ceny, ani warunków, na jakich usługa będzie zrealizowana. Postanowienia wzorców umownych przerzucają bowiem na niego koszty wynikające na przykład ze zmian wysokości opodatkowania, nie przyznając jednocześnie prawa odstąpienia od kontraktu. Ponadto przedsiębiorcy ograniczają swoją odpowiedzialność za nieterminowe wykonanie zlecenia – nie przewidując w kontraktach możliwości odstąpienia konsumenta od umowy w tej sytuacji bądź dochodzenia roszczeń z tytułu opóźnienia. Niektóre wzorce zawierały klauzule zobowiązujące nabywców do akceptacji zmian technologicznych lub różnic w kolorach bądź fakturach zamawianych elementów w porównaniu z przedstawionymi wzorami.

Częstą praktykę stanowiło ograniczanie prawa konsumentów do reklamacji w postaci sprzecznych z obowiązującymi przepisami klauzul w rodzaju „reklamacji nie podlegają [...] wady widoczne w chwili zakupu”, „towar zabudowany nie podlega reklamacji”.

Niektóre postanowienia umowne wyłączały odpowiedzialność wykonawcy za „wszelkie wady i następstwa spowodowane wadami konstrukcyjnymi budynku lub nieodpowiednim stanem technicznym”. Tymczasem to przedsiębiorca, jako profesjonalny uczestnik obrotu, zobowiązany jest do oceny, czy w danej sytuacji będzie w stanie zrealizować zlecenie zgodnie z zasadami sztuki budowlanej.

Za niedopuszczalne uznać należy również utrudnianie słabszym uczestnikom rynku skutecznego dochodzenia roszczeń. Przybiera ono formę zastrzeżenia, że koszty „nieuzasadnionej reklamacji” obciążą konsumenta, nakładania dodatkowych obowiązków, niż wynikające z przepisów (na przykład konieczność wypełnienia skompliko-

wanego formularza reklamacyjnego, dołączania zdjęć) bądź ograniczenia terminu przyjmowania zgłoszeń o wadach do dwóch tygodni (zgodnie z prawem sprzedawca do dwóch lat odpowiada za niezgodność towaru z umową).

Nagminne było też nakładanie na konsumenta obowiązku zapłaty rażąco wysokich kwot w przypadku odstąpienia od umowy. Wzorce przewidywały w takiej sytuacji konieczność uiszczenia nawet 100 % wartości usługi, niezależnie od tego, jakie koszty przedsiębiorca faktycznie poniósł, i czy zamówione, a niewykorzystane materiały będzie mógł sprzedać innemu klientowi. Należy podkreślić, że prawomocnym wyrokiem sądu w Rejestrze klauzul niedozwolonych umieszczone zostało postanowienie przewidujące karę umowną już w wysokości 10 % ceny.

Niektóre postanowienia umowne umożliwiały przedsiębiorcom przenoszenie bez zgody konsumenta praw i obowiązków wynikających z zawartego kontraktu na osoby trzecie, a więc na przykład zatrudnianie podwykonawców. Ponadto częste było bezprawne zastrzeżenie, że ewentualne spory rozstrzygać będzie sąd właściwy miejscowo dla siedziby wykonawcy.

Orzecznictwo dotyczące niedozwolonych postanowień

W 2006 r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał **105** wyroków w sprawach niedozwolonych postanowień umownych. Wśród tych spraw **10** toczyło się z powodztwa innych podmiotów niż Prezes UOKiK. Sąd Apelacyjny w Warszawie rozpatrując odwołania od wyroków SOKiK w sprawach niedozwolonych postanowień umownych, wydał **11** wyroków, zaś Sąd Najwyższy – **2** wyroki.

7.5 Inne zadania

Współpraca z organizacjami konsumenckimi:

Ramy prawne współpracy UOKiK z organizacjami pozarządowymi wyznaczają: ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 873 ze zm.). Na podstawie tej drugiej, UOKiK w 2006 r. wspierał lub powierzał organizacjom konsumenckim realizację zadań publicznych, których celem było upowszechnianie i ochrona praw najsłabszych uczestników rynku.

Ponadto UOKiK aktywnie angażował się w działania mające na celu przyznanie ze środków Unii Europejskich grantów dla organizacji konsumenckich.

Granty dla pozarządowych organizacji konsumenckich finansowane ze środków UE (Transition Facility 2004)

Projektowane granty mają na celu wspierać organizacje reprezentujące interesy słabszych uczestników rynku poprzez zwiększenie ich zaangażowania i udziału w systemie ochrony konsumentów oraz dostarczenie wiarygodnych danych i informacji na temat nadzoru rynku i bezpieczeństwa produktów.

Podpisane w 2006 r. umowy dotyczyły:

- kampanii edukacyjnych skierowanych do młodych konsumentów (umowa ze Związkiem Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Stowarzyszeniem Konsumentów Polskich, Stowarzyszeniem

Krzewienia Edukacji Finansowej),

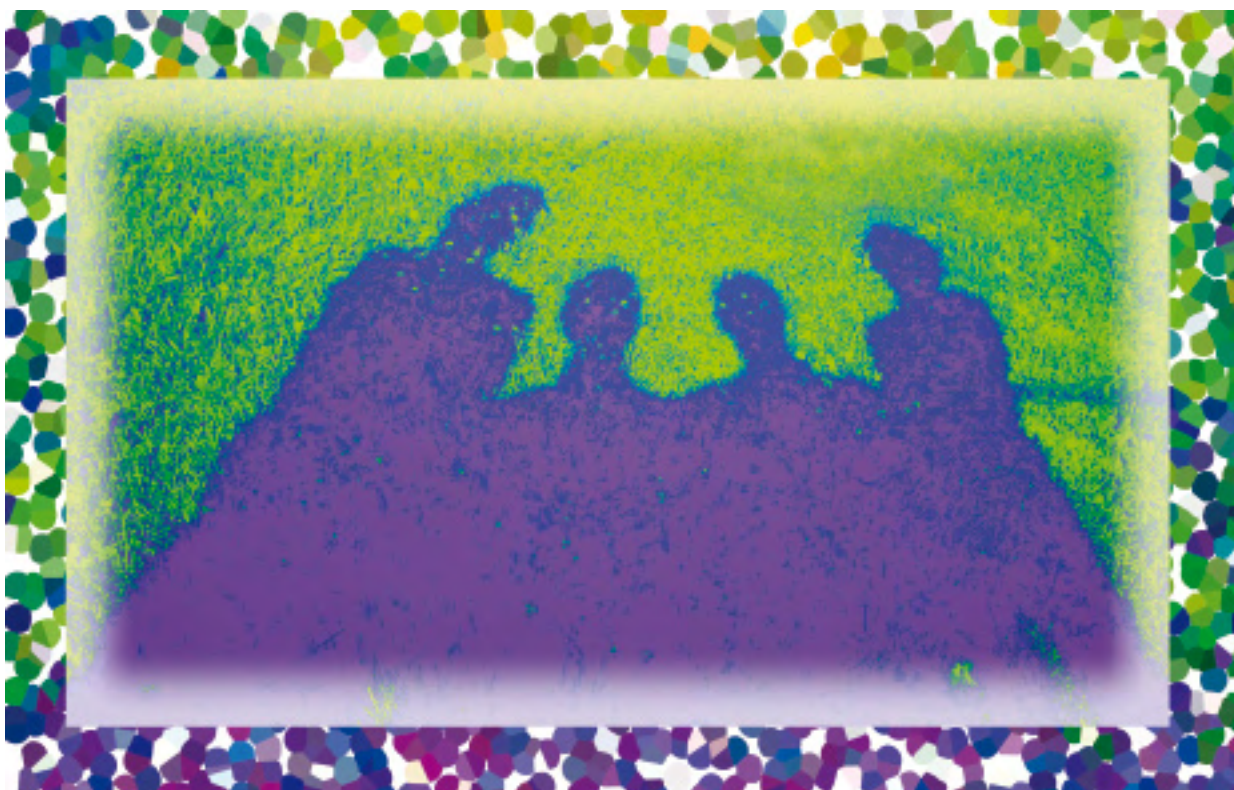
- niezależnych testów konsumenckich (porównawczych):

- płynów do ręcznego mycia naczyń, preparatów do mycia w zmywarkach oraz tłuszczu stołowych do smarowania pieczywa (umowa z Polskim Towarzystwem Ekonomiki Gospodarstwa Domowego),
- kosmetyków pielęgnacyjno-ochronnych z deklaracją ochrony przeciwsłonecznej oraz przeznaczonych do opalania, suszarek do włosów (umowa z PTEGD),
- pampersów oraz pielęgnacyjnych preparatów antybakteryjnych (umowa z Federacją Konsumentów),

- sieci ośrodków doradztwa finansowego i konsumenckiego (umowa ze Stowarzyszeniem Krzewienia Edukacji Finansowej),
- bezpłatnej infolinii konsumenckiej (umowa ze Stowarzyszeniem Konsumentów Polskich),
- Infoteki – system informacji konsumenckiej (umowa z Federacją Konsumentów).

Baza skarg konsumenckich

Ponadto w 2006 r. trwały zaawansowane prace mające na celu uruchomienie bazy zawierającej informacje o skargach wpływających do Prezesa UOKiK oraz rzeczników i organizacji konsumenckich. Będzie ona wdrażana sukcesywnie w 2007 r. Dzięki elektronicznemu rejestrowi instytucje chroniące prawa słabszych uczestników rynku będą mogły szybciej i skuteczniej interweniować. Ponadto, bardziej efektywny stanie się monitoring praktyk handlowych zagrażających interesom konsumentów.

8. OGÓLNE BEZPIECZEŃSTWO PRODUKTÓW

8.1 Nadzór nad ogólnym bezpieczeństwem produktów

Zgodnie z ustawą z 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229, poz. 2275) Prezes UOKiK pełni funkcję organu nadzoru. Swoje zadania realizuje we współpracy z Inspekcją Handlową.

Nadzór obejmuje w szczególności:

1. okresowe monitorowanie i ocenę skuteczności kontroli spełniania przez produkty ogólnych wymagań bezpieczeństwa,
2. zatwierdzanie okresowych planów kontroli produktów i monitorowanie ich realizacji,
3. prowadzenie postępowań,
4. prowadzenie rejestru produktów niebezpiecznych i gromadzenie danych,
5. gromadzenie informacji dotyczących bezpieczeństwa produktów i przekazywanie ich właściwym instytucjom,
6. gromadzenie przekazywanych przez producentów i dystrybutorów powiadomień o produktach, które nie są bezpieczne.

Do zadań Prezesa UOKiK należy prowadzenie czynności wyjaśniających i postępowań administracyjnych w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów. Głównym źródłem informacji o towarach są ustalenia kontroli przeprowadzanych przez Inspekcję Handlową. Prezes Urzędu podejmuje również działania m.in. w związku ze skargami konsumentów oraz informacjami przekazywanymi przez inne państwa członkowskie Unii Europejskiej.

W 2006 r. trwały prace nad zwiększeniem efektywności działań podejmowanych w zakresie ogólnego bezpieczeństwa produktów. W przygotowanym projekcie nowelizacji ustawy przewidziano możliwość nakładania na przedsiębiorców przez Prezesa UOKiK kar pieniężnych w wysokości do 100 tys. zł oraz obciążania ich kosztami badań produktu, który został uznany za niebezpieczny.

W noweli wprowadzono ponadto możliwość podejmowania przez Prezesa Urzędu działań w celu ustalenia, czy produkt jest bezpieczny bez wszczynania sformalizowanego postępowania administracyjnego. Organ nadzoru rynku będzie miał podstawy prawne do zlecania kontroli IH, przeprowadzania badań laboratoryjnych, powoływania biegłych, czy żądania wszelkich informacji.

W 2006 r. Prezes UOKiK zakończył **57** postępowań administracyjnych wszczętych rok wcześniej. Ponadto podjęto działania w **151** nowych przypadkach, z czego w **88** wszczęto postępowania administracyjne, a w **63** przeprowadzono czynności wyjaśniające.

Wśród produktów, w stosunku do których Prezes UOKiK podjął działania, znalazły się między innymi: meble mieszkalne i ogrodowe oraz dla dzieci,

zabawki, samochody i artykuły motoryzacyjne, produkty włókiennicze, sprzęt AGD, rowery, foteliki rowerowe dla najmłodszych oraz wózki dziecięce.

W przypadku stwierdzenia, że produkt może stwarzać zagrożenie w konkretnych warunkach, dla określonych kategorii konsumentów, lub że produkt nie jest bezpieczny, Prezes UOKiK może nałożyć na producenta lub dystrybutora obowiązki w drodze decyzji, chyba że przedsiębiorca w toku postępowania dobrowolnie podejmie działania i przedstawi na to dowody. W 2006 r. Prezes UOKiK wydał łącznie **131 decyzji**, w tym m.in. nakazujących wyeliminowanie zagrożeń stwarzanych przez produkt, ostrzeżenie konsumentów, zakaz wprowadzania produktu do obrotu lub odebranie produktu z rynku.

W 2006 r. przedsiębiorcy złożyli **2** skargi na decyzje Prezesa UOKiK do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, nie zostały one jeszcze rozpatrzone. WSA oddalił natomiast dwie skargi złożone w 2005 r.

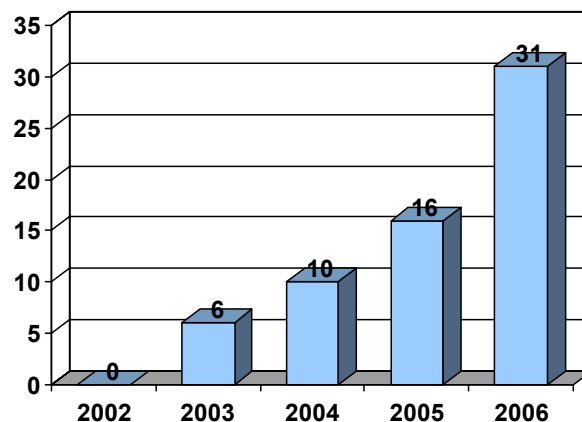
Ponadto Prezes UOKiK skierował do prokuratur **91** zawiadomień o popełnieniu przestępstwa w związku z naruszeniem przepisów ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

8.2 Krajowy system informacji o produktach niebezpiecznych

Krajowy system obejmuje produkty, które nie spełniają ogólnych lub szczegółowych wymagań bezpieczeństwa, wyroby niezgodne z zasadniczymi wymaganiami, inne artykuły, jeżeli określają to przepisy odrębne.

Do rejestru produktów niebezpiecznych, który stanowi część krajowego systemu informacji, wpisywane są artykuły uznane za niespełniające wymagań bezpieczeństwa w drodze decyzji Prezesa UOKiK oraz zatrzymane przez organy celne.

W 2006 r. do rejestru produktów niebezpiecznych wpisano 31 nowych towarów.

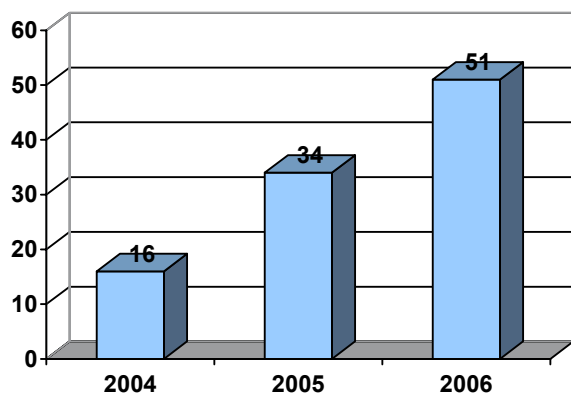

Porównanie liczby produktów wpisanych do rejestru produktów niebezpiecznych w latach 2002-2006

8.3

Powiadomienia przedsiębiorców o wprowadzonych na rynek produktach, które nie są bezpieczne

Każdy wprowadzany na rynek produkt powinien być bezpieczny. Przedsiębiorca, który stwierdzi, że jego wyrób stwarza zagrożenie, powinien wycofać go z rynku, wymienić lub zwrócić koszty jego nabycia, a także poinformować konsumentów i Prezesa UOKiK zarówno o wykrytych nieprawidłowościach, jak i podjętych działaniach naprawczych. Wszystkie informacje przekazane przez przedsiębiorców są następnie zamieszczane na stronie internetowej UOKiK. Urząd monitoruje także przebieg akcji naprawczych.

Porównanie liczby powiadomień przedsiębiorców o wprowadzonych na rynek produktach, które nie są bezpieczne, w latach 2004 - 2006.

Podobnie jak w latach poprzednich, znacząca większość powiadomień w 2006 r. dotyczyła samochodów. Pozostałe produkty to m.in.: sprzęt AGD, motocykle, odzież, meble, sprzęt sportowy.

8.4

Współpraca międzynarodowa oraz funkcjonowanie polskiego punktu kontaktowego systemu RAPEX

UOKiK stanowi polski punkt kontaktowy systemu RAPEX, którego głównym celem jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi UE i Komisją Europejską, dotyczących zagrożeń stwarzanych przez produkty,

Urząd zgłasza do systemu informacje na temat produktów, które stwarzają zagrożenie dla życia lub zdrowia użytkowników oraz środków prawnych zastosowanych w odniesieniu do nich (np. decyzji Prezesa UOKiK), a także działań podjętych dobrowolnie przez przedsiębiorców.

Komisja Europejska, zarządzająca systemem RAPEX, informuje Urząd o produktach niebezpiecznych, znalezionych na terenie innych państw członkowskich UE. Następnie organy nadzoru kontrolują rynek w celu ustalenia, czy znajdują się one w Polsce. Jeśli tak – podejmują odpowiednie działania mające na celu ustalenie, czy produkty rzeczywiście stanowią zagrożenie, ewentualne wyeliminowanie ich z rynku i przekazanie takiej informacji KE.

UOKiK przekazał w 2006 r. do systemu RAPEX 27 notyfikacji i dokonał 51 reakcji (odpowiedzi na notyfikację przyszaną przez inne państwo). Na 1019 notyfikacji, które w 2006 r. znalazły się w ogólnoeuropejskim systemie, 37 dotyczyło produktów, których producentami (19) lub importerami (18) na teren Unii Europejskiej byli polscy przedsiębiorcy.

Największą grupę notyfikowanych w systemie RAPEX produktów stanowią zabawki. Podobnie jak w latach ubiegłych około 50 % notyfikowanych w 2006 r. produktów pochodzi z Chin, a ok. 25 % – z krajów europejskich.

Komisja Europejska publikuje na swoich stronach internetowych notyfikacje o produktach niebezpiecznych przekazywane przez państwa członkowskie. Konsumenti mogą się z nimi zapoznać pod adresem:

http://europa.eu.int/comm/consumers/cons_safe/prod_safe/gpsd/rapex_weekly/archives.htm

9. ZASADNICZE WYMAGANIA WOBEĆ WYROBÓW

9.1 Informacje ogólne

Wymagania zasadnicze określone w dyrektywach unijnych dotyczą określonych grup wyrobów (np. zabawek, maszyn, wind), zjawisk lub rodzajów ryzyka (np. emisji hałasu, kompatybilności elektromagnetycznej, efektywności energetycznej). Podstawowym ich celem jest zapewnienie swobodnego przepływu towarów w ramach wspólnego rynku przy jednoczesnym zagwarantowaniu ochrony dla użytkowników oraz środowiska naturalnego.

Przepisy tzw. dyrektyw nowego podejścia wdrożono w Polsce przede wszystkim ustawą o systemie oceny zgodności i rozporządzeniami wydanymi na jej podstawie.

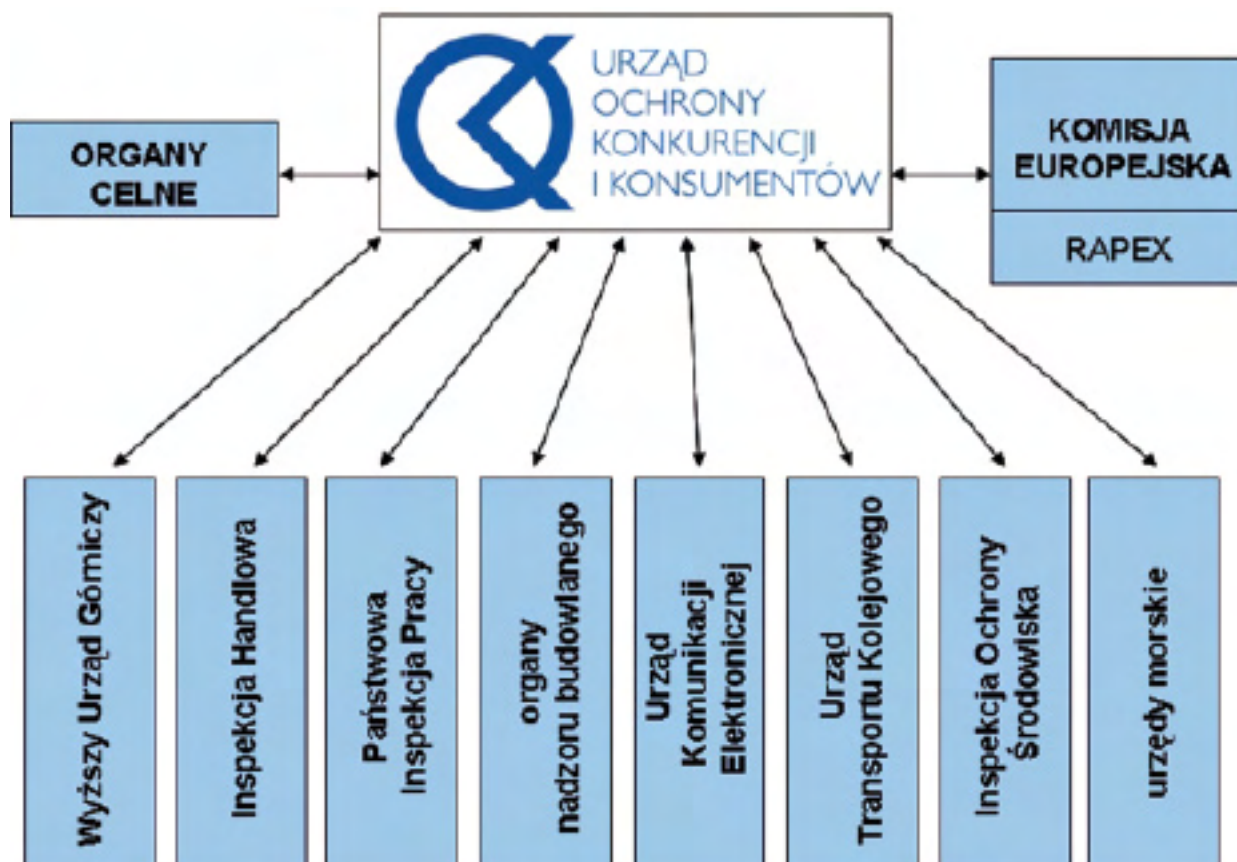
Polska regulacja określiła ogólne zasady dotyczące oceny zgodności wyrobów z zasadniczymi wymaganiami zawartymi w dyrektywach nowego podejścia, a także podstawy funkcjonowania systemu kontroli. Zgodnie z nią Prezes UOKiK monitoruje system. Za kontrolę odpowiedzialnych jest osiem organów wyspecjalizowanych.

Urząd współpracuje z organami wyspecjalizowanymi, opiniuje okresowe plany kontroli, zarządza przepływem informacji o wyrobach niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami, prowadzi rejestr.

Poza systemem koordynowanym przez Prezesa UOKiK pozostają m.in. produkty i urządzenia medyczne.

9.2 Przekazywanie organom wyspecjalizowanym informacji wskazujących, że wyrób wprowadzony do obrotu nie spełnia zasadniczych wymagań

Do Prezesa UOKiK wpływa coraz więcej informacji na temat wyrobów różnego rodzaju, które – w opinii zgłaszających – są niebezpieczne. Pochodzą one od konsumentów, ale także od przedsiębiorców, fundacji, stowarzyszeń, czy organizacji pozarządowych. Zadaniem Urzędu w takich przypadkach jest ustalenie, jakim przepisom podlegają

Schemat organizacyjny systemu

dane produkty i jaki organ wyspecjalizowany jest właściwy do zajęcia się sprawą – przeprowadzenia kontroli i postępowania administracyjnego. Następnie przekazuje kopie informacji do właściwego organu wyspecjalizowanego (lub kilku).

W 2006 r. przekazano organom wyspecjalizowanym informacje o **17** wyrobach, co do których istnieje znaczne prawdopodobieństwo, że mogą nie spełniać zasadniczych wymagań. Ponadto na stronie internetowej Urzędu umieszczono informacje o około **100** wyrobach notyfikowanych przez państwa członkowskie w trybie tzw. klauzuli bezpieczeństwa.

9.3 Prowadzenie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami

Prezes UOKiK prowadzi także rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami, który należy do krajowego systemu informacji o produktach niebezpiecznych.

Funkcjonuje on w formie elektronicznej i jest publicznie dostępny na stronach internetowych Urzędu:

http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes_pub/WebEngine/DocumentSearchForm.aspx?CDC=PublicRWN.

W 2006 r. do rejestru wpisano **105** wyrobów.

9.4 Występowanie do organów wyspecjalizowanych z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli

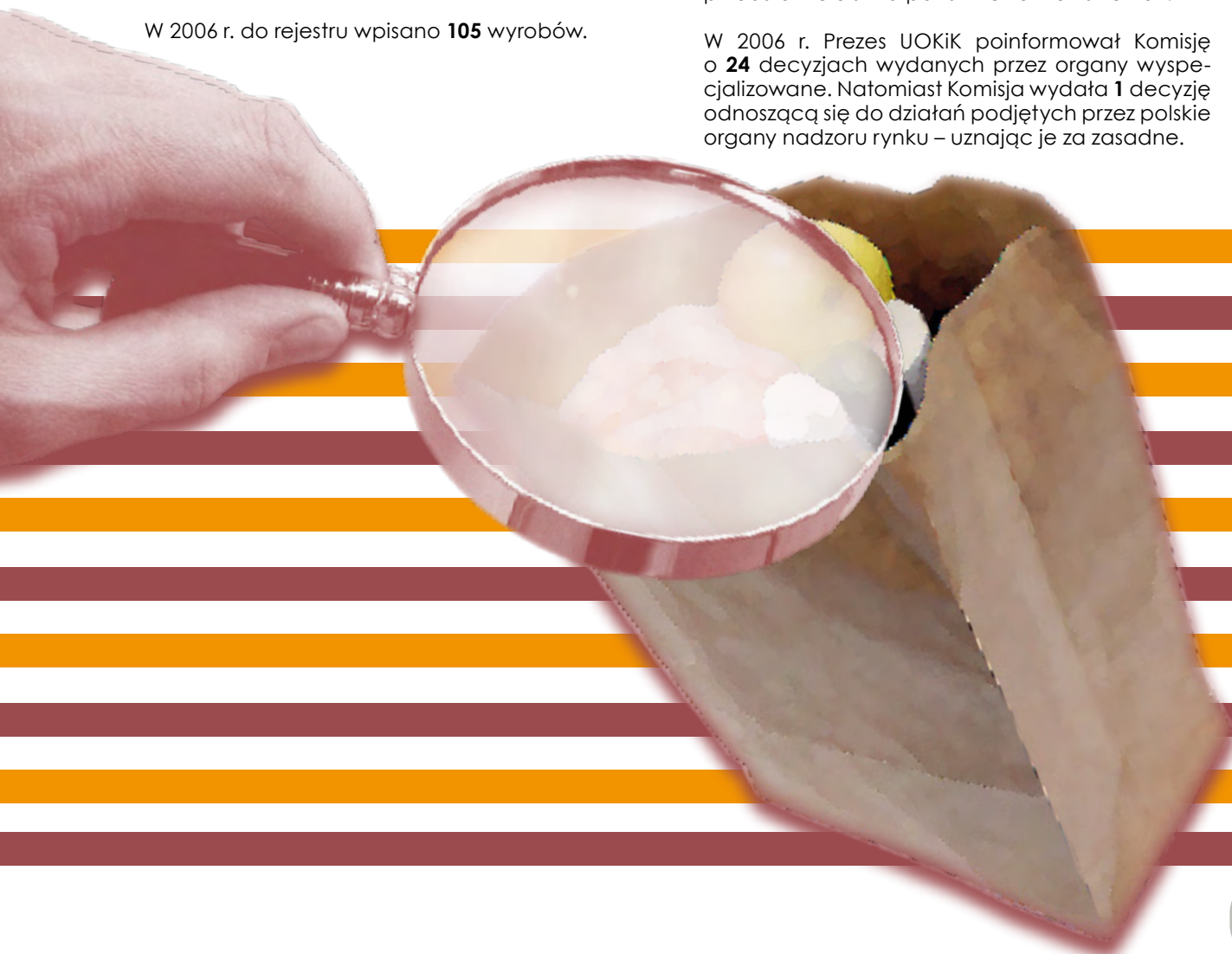
Na podstawie ustawy o systemie oceny zgodności Prezes UOKiK może zlecić właściwym organom wyspecjalizowanym przeprowadzenie kontroli spełniania przez wyroby zasadniczych wymagań.

W 2006 r. zlecono przeprowadzenie **13** takich kontroli (adresatem były Inspekcja Handlowa oraz Państwowa Inspekcja Pracy).

9.5 Informowanie Komisji Europejskiej o decyzjach organów wyspecjalizowanych ograniczających swobodny przepływ wyrobów

Prezes UOKiK, po otrzymaniu od organu wyspecjalizowanego ostatecznej decyzji administracyjnej ograniczającej, zakazującej wprowadzania niespełniającego wymagań zasadniczych wyrobu do obrotu, bądź nakazującej jego wycofanie, informuje o tym Dyрекcję Generalną ds. Przedsiębiorstw i Przemysłu Komisji Europejskiej oraz stałe przedstawicielstwa państw członkowskich UE.

W 2006 r. Prezes UOKiK poinformował Komisję o **24** decyzjach wydanych przez organy wyspecjalizowane. Natomiast Komisja wydała **1** decyzję odnoszącą się do działań podjętych przez polskie organy nadzoru rynku – uznając je za zasadne.

10. JAKOŚĆ PALIW

10.1 Informacje ogólne

Podstawę prawną funkcjonowania systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych w 2006 r. stanowiły:

1. ustawa z 23 stycznia 2004 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych (Dz. U. Nr 34, poz. 293 ze zm.);
2. ustawa z 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 25 ze zm.) oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze.

Kontrola jakości paliw prowadzona była w 2006 r. w dwóch zakresach:

- w ramach europejskiej części systemu, której celem było monitorowanie pod względem statystycznym jakości paliw ciekłych wprowadzonych do obrotu oraz sporządzenie raportu dla Komisji Europejskiej,
- w ramach krajowej części systemu, której celem było eliminowanie z obrotu paliw ciekłych niespełniających wymagań jakościowych.

W 2006 r. działania kontrolne prowadzone były w ramach obu części systemu – różnice pomiędzy nimi dotyczyły kontrolowanych podmiotów oraz kryteriów, według których były one wybierane do kontroli.

Kontrola jakości paliw ciekłych, zarówno w ramach części europejskiej, jak i krajowej, objęta wszystkie gatunki paliw znajdujące się w obrocie na terenie kraju, tj. benzynę bezołowiową 95, benzynę bezołowiową 98 oraz olej napędowy.

Na stronie internetowej Urzędu jest publikowana aktualizowana raz na dwa tygodnie lista skontrolowanych stacji paliwowych oraz hurtowni prezentująca wyniki kontroli.

Ponadto za pośrednictwem witryny i zamieszczonego na niej formularza zgłoszeniowego napływały do UOKiK skargi kierowców na stacje sprzedające paliwo niewłaściwej jakości. Wszystkie informacje były na bieżąco przekazywane Inspekcji Handlowej, która uwzględniała je, planując kolejne kontrole.

10.2 Realizacja zadań Prezesa UOKiK w ramach systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych

Pełniąc funkcję zarządzającego systemem, UOKiK przygotował organizacyjne założenia kontroli, monitorował ich przebieg, gromadził dane dotyczące ich wyników i opracował raporty dla Rady Ministrów i Komisji Europejskiej.

10.3 Nowa ustawa o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw

W związku z planowanym wejściem w życie od 1 stycznia 2007 r. przepisów nowej ustawy, pod koniec 2006 r. rozpoczęto prace nad przygotowaniem uwzględniającego je Programu kontroli jakości paliw. Zakres tego dokumentu uległ znacznemu rozszerzeniu. Znalazły się w nim wytyczne dotyczące kontroli wszystkich gatunków paliw oraz podmiotów objętych kontrolą zgodnie z nową ustawą. Program jest podstawą sporządzenia przez Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej okresowych Planów kontroli jakości paliw, które są przedstawiane Prezesowi UOKiK.

11. BADANIA I ANALIZY RYNKU

11.1 Natura badań i analiz rynku prowadzonych przez komórki UOKiK

Badania konkurencji na polskim rynku prowadzone są zarówno przez centralę UOKiK, jak i przez delegatury. Badania te realizują dwa podstawowe cele:

- a) gromadzenie materiału dowodowego do prowadzonych postępowań,
- b) gromadzenie informacji o procesach konsolidacyjnych i konkurencji, które pozwalają zapoznać się ze sposobem funkcjonowania poszczególnych rynków oraz występowaniem ewentualnych naruszeń lub groźby ich zaistnienia.

Drugi typ badań pozwala poznać stopień koncentracji rynku oraz pozycję poszczególnych przedsiębiorstw, a ponadto zidentyfikować siły kształtujące konkurencję w badanym sektorze, jak również zachowania kluczowych podmiotów gospodarczych. Materiały, których zebranie podyktowane było głównie celem poznawczym stwarzają znacznie szersze możliwości, jeśli chodzi o dalszą analizę i późniejsze wykorzystanie jej wyników.

11.2 Wybrane badania przeprowadzane w ramach monitoringu rynków

Analizy przeprowadzone przez delegatury UOKiK w 2006 r.

Delegatury UOKiK przeprowadziły w 2006 r. łącznie **71** badań. **45** dotyczyło rynków lokalnych, pozostałe **26** – rynku ogólnokrajowego.

11.2.1 Opis przykładowych analiz przeprowadzonych przez delegatury UOKiK w 2006 r.

Badanie krajowego rynku produkcji i sprzedaży materiałów wybuchowych

W toku badania, przeprowadzonego przez Delegaturę w Katowicach, wystąpiono do największych dostawców oraz odbiorców z wnioskiem o udzielenie informacji w celu ustalenia stanu konkurencji na rynku i problemów na nim występujących.

Delegatura ustaliła, że rynek ten ma charakter krajowy. Przemawiają za tym niski import materiałów wybuchowych, konieczność uzyskania odpowiednich pozwoleń administracyjnych przed rozpoczęciem działalności, jak również preferowany przez odbiorców krótki czas dostaw.

Ponadto stwierdzono, że sektor ten należałoby podzielić na rynek materiałów tradycyjnych, tj. opartych na bazie nitrogliceryny (które mogą

być wykorzystywane w górnictwie), a także nowoczesnych, tj. emulsyjnych oraz ANFO, które znajdują coraz szersze zastosowanie (nie mogą być jednak stosowane w górnictwie węgla kamiennego z uwagi na toksyczność gazów powstających w trakcie ich wybuchu).

Jak ustalono, w sektorze tym panuje silna konkurencja, gdyż od kilkunastu lat wchodzi na ten rynek zagraniczni przedsiębiorcy należący do dużych grup kapitałowych, inwestujący głównie w nowoczesne materiały wybuchowe. Natomiast w zakresie materiałów tradycyjnych od wielu lat ugruntowaną pozycję mają ZTS „ERG-BIERUŃ” oraz ZTS NITRON.

Badanie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi

Przeprowadzone przez Delegaturę w Warszawie badanie objęło 11 organizacji zbiorowego zarządzania działających na terenie Polski i dotyczyło zasad kształtowania przez nie relacji z reprezentowanymi osobami. W tym celu zwrócono się do tych organizacji o przekazanie: dokumentów, na podstawie których działają (statut, decyzje właściwych organów administracji), informacji o ilości osób, których prawami zarządzają, warunkach, na jakich powierza się im wykonywanie zarządu, a także dokumentów potwierdzających ww. informacje (np. regulaminów, uchwał zobowiązań organizacyjnych, wzorów umów itp.).

W wyniku postępowania uzyskano informacje i dokumenty świadczące o tym, że działania Związku Stowarzyszeń Artystów Wykonawców STOART, Stowarzyszenia Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP oraz Związku Polskich Artystów Fotografików mogą stanowić naruszenie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 81 ust. 1 TWE.

Kwestionowana praktyka dotyczyła ograniczania możliwości powierzenia praw wyłącznych różnym organizacjom zbiorowego zarządzania w zakresie poszczególnych pól eksploatacji. W efekcie dysponenci praw nie mogą podjąć się indywidualnego wykonywania swoich praw w zakresie wybranych pól eksploatacji.

Przeciwko wskazanym wyżej przedsiębiorcom wszczęto postępowania antymonopolowe.

11.2.2 Analizy rynku przeprowadzone przez centralę UOKiK w 2006 r.

Detaliczny rynek usług szerokopasmowego dostępu do Internetu

W 2006 r. UOKiK przeprowadził badanie rynku usług szerokopasmowego dostępu do Internetu (obejmującego okres od 2003 do 31 marca 2005 r.), w trakcie którego ustalono, że pomimo dynamicznego rozwoju liczba użytkowników sieci była od

dwóch do trzech razy mniejsza niż w najbardziej rozwiniętych krajach europejskich. Stwierdzono, że pomimo spadku cen opłat abonamentowych, nadal są one wysokie dla konsumentów.

Również struktura rynku nie jest korzystna dla rozwoju konkurencji, ponieważ jeden duży podmiot (Telekomunikacja Polska) konkuruje z kilkuset małymi przedsiębiorcami funkcjonującymi głównie lokalnie, z których największy oferuje swoje usługi dziesięciokrotnie mniejszej liczbie klientów niż TP. Dodatkowo, na przestrzeni ostatnich lat operator dominujący zwiększa swój udział rynkowy. W opinii UOKiK opisana sytuacja wynika przede wszystkim z wysokich barier dostępu do infrastruktury. Jej budowa jest kosztowna, zwłaszcza w przypadku infrastruktury kablowej.

Badanie krajowego rynku sprzedaży cementu

W trakcie badania krajowego rynku sprzedaży cementu zebrano informacje wskazujące, że pomiędzy producentami mogło dojść do zawarcia porozumienia ograniczającego konkurencję. W następstwie wszczęto postępowanie wyjaśniające, podczas którego przeprowadzono największe przeszkąwanie w historii UOKiK, w którym udział wzięło kilkudziesięciu pracowników UOKiK oraz kilkudziesięciu policjantów. Pod koniec grudnia 2006 r. o znowę cenową, ustalanie warunków sprzedaży oraz podział rynku, a także wymianę poufnych informacji handlowych oskarżono 11 spółek produkujących cement.

Badanie rynku farmaceutycznego

Badanie rynku farmaceutycznego zostało przeprowadzone w związku z napływającymi od przedsiębiorców sygnałami, wskazującymi na możliwości występowania na tym rynku zakłóceń konkurencji.

Na podstawie wyników badań zidentyfikowane zostały zagrożenia wynikające ze specyficznych warunków polskiego rynku zarówno na szczeblu hurtowym sprzedaży, jak i na rynkach detalicznym i produkcyjnym. Do najważniejszych należą kwestie ograniczania wartościowego i ilościowego sprzedaży leków, ograniczania importu równoległego oraz możliwość nadmiernej koncentracji w sektorze.

Badanie rynku napraw samochodów w zakresie ubezpieczenia autocasco (AC)

Celem analizy było określenia struktury i stopnia koncentracji rynku napraw samochodów w zakresie ubezpieczenia autocasco (AC), a także ustalenie, czy zachowania podmiotów działających w tym sektorze nie stanowią praktyk zakazanych przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Badanie prowadzono w związku z pismem Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorców w Jeleniej Górze, wskazującym na istnienie porozumienia pomiędzy PZU i Skoda Auto Poland w zakresie napraw pojazdów objętych ubezpieczeniem AC poza siecią autoryzowanych warsztatów serwisowych.

Analiza zgromadzonego materiału dała podstawę do wszczęcia postępowania antymonopolowego przeciwko PZU. Zakwestionowano praktykę polegającą na zawieraniu w umowach ubezpieczenia autocasco postanowień, zgodnie z którymi w przypadku naprawy pojazdu marki Skoda lub Peugeot poza siecią autoryzowanych warsztatów serwisowych odszkodowanie wypłacane jest z potrąceniem udziału własnego w wysokości 20 % lub 10 % szkody, co może stanowić naruszenie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Badanie rynku usług związanych z autoryzacją i rozliczaniem transakcji dokonywanych kartami płatniczymi w sieci Internet

Celem badania było m.in. określenie struktury i stopnia koncentracji rynku usług związanych z autoryzacją i rozliczaniem transakcji dokonywanych kartami płatniczymi w sieci Internet, a także ustalenie, czy zachowania podmiotów działających na tym rynku nie stanowią praktyk zakazanych przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W szczególności przedmiot badania stanowiło m.in. ustalenie, czy działający na tym rynku eCard nie stosuje w podobnych umowach z osobami trzecimi niejednolitych warunków umów, stwarzających różnicowane warunki konkurencji. Postępowanie wszczęte zostało w związku z pismem przedsiębiorcy skarżącego się na działania firmy eCard dokonującej rozliczeń płatności transakcji realizowanych w sieci Internet. Ustalenia poczynione w trakcie postępowania wskazały na istnienie uzasadnionego przypuszczenia, że działania spółki mogą stanowić zakazane praktyki ograniczające konkurencję.

Badanie rynku usług brokerskich

Celem badania było zbadanie rynku usług brokerskich w Polsce, w tym m.in. obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej brokerów oraz ustalenie, czy istnienie porozumienia zakładów ubezpieczeń w celu oferowania ubezpieczenia OC brokerów nie ogranicza konkurencji. Analiza dokumentacji zgromadzonej w toku badania nie dała podstaw do dalszych działań.

12. WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ I KONTAKTY Z INSTYTUCJAMI WSPÓLNOTOWYMI

12.1 Współpraca multilateralna

ICPEN

29-30 marca 2006 r. w Jeju (Korea Południowa) odbyła się konferencja Międzynarodowej Sieci Ochrony Konsumentów (*International Consumer Protection and Enforcement Network – ICPEN*) pt. "Better Global Consumer Protection through Increased Participation", podczas której jednogłośnie przyjęto kandydaturę Polski do objęcia w tej organizacji prezydencji pod hasłem „Podnoszenie świadomości konsumenckiej. Wiedza jako podstawa świadomego udziału w rynku”. 1 sierpnia 2006 r. Polska objęła przewodnictwo w ICPEN.

Celem powstałej w 1992 r. organizacji jest zapobieganie i zwalczanie nieuczciwych praktyk marketingowych o wymiarze międzynarodowym. Do ICPEN należą instytucje odpowiedzialne za ochronę konsumentów z 36 krajów całego świata.

W ramach prezydencji Polska zorganizowała międzynarodową konferencję, która odbyła się w Warszawie 22-24 października 2006 r.

Współpraca z instytucjami wspólnotowymi

W 2006 r. pracownicy UOKiK uczestniczyli w pracach grup roboczych Rady Unii Europejskiej, m.in. Komitetu ds. ochrony konsumentów i informacji, Komitetu ds. współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów, Komitetu ds. pomocy publicznej, Komitetu ds. ogólnego bezpieczeństwa produktów, Komitetu powołanego na podstawie Decyzji w sprawie finansowania działań wspólnotowych na rzecz wspierania polityki konsumenckiej w latach 2004-2007, Grupy Roboczej Wysokiego Szczebla ds. Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw, Komitetu ds. koncentracji. Odbyły się też konsultacje techniczne z zakresu pomocy publicznej oraz posiedzenia w ramach sieci *European Competition Network*. We wrześniu miało miejsce spotkanie Dyrektorów Generalnych urzędów antymonopolowych w ramach ECN. Zaprezentowano na nim stanowisko UOKiK w sprawie reguły 2/3 (dotyczącej kontroli koncentracji), wolnych zawodów, procedury *leniency* oraz prywatnego powództwa w sprawach z zakresu praktyk ograniczających konkurencję.

22 września w siedzibie UOKiK odbyło się spotkanie z Dyrektorem Generalnym Komisji Europejskiej ds. Zdrowia i Spraw Konsumenckich (DG SANCO) Robertem Madelinem. Uczestniczyli w nim przed-

stawiciele organizacji konsumenckich, Krajowej Rady Rzeczników oraz Europejskiego Centrum Konsumenckiego. Było ono okazją do dyskusji na temat stanu ochrony konsumentów w Polsce od dnia akcesji do Unii Europejskiej oraz roli organizacji samorządowych i pozarządowych w procesie budowania przyjaznego konsumentom rynku.

W 2006 r. odbyły się również dwa spotkania Sieci Polityki Konsumenckiej (*Consumer Policy Network – CPN*), do której należą instytucje publiczne odpowiedzialne za ochronę konsumentów w Unii Europejskiej.

Współpraca w ramach OECD

W 2006 r. miały miejsce cztery posiedzenia Komitetu Konkurencji OECD i podległych mu grup roboczych, oraz spotkanie Globalnego Forum Konkurencji. W ich trakcie omówiono kwestie dotyczące postępowań sądowych z powództwa prywatnego (*private enforcement*), problemy dotyczące praktyk ograniczających konkurencję, w tym polegających na uzgadnianiu przez przedsiębiorstwa przystępujące do przetargu, czy też jego organizatora i uczestników warunków składanych ofert, w szczególności w zakresie prac lub ceny. Dyskutowano także na temat barier rozwoju rynku kart płatniczych.

W 2006 r. odbyły się dwa posiedzenia Komitetu ds. Polityki Konsumenckiej OECD oraz spotkanie grupy Task Force on Spam, która jest wspólnym organem pomocniczym Komitetu ds. Polityki Konsumenckiej oraz Komitetu Polityki Informacji, Komputeryzacji i Komunikacji OECD. W ich trakcie mówiono następujące kwestie: systemy kar za naruszanie praw staższych uczestników rynku, dobre praktyki w polityce ochrony konsumentów, rekomendacje na temat rozwiązywania sporów i dochodzenia roszczeń, jak również ekonomiczne podejście do polityki konsumenckiej.

W 2006 r. UOKiK opracował kwestionariusz w sprawie wytycznych OECD w zakresie wdrażania przepisów dotyczących postępowań transgranicznych.

12.2 Współpraca bilateralna

W ramach współpracy bilateralnej pracownicy UOKiK odpowiadali na liczne kwestionariusze kierowane do Urzędu przez zagraniczne urzędy antymonopolowe, a także organizacje pozarządowe zajmujące się tematyką zbieżną z zakresem kompetencji Urzędu.

W 2006 r. zorganizowano wizyty zagranicznych delegacji z Ukrainy, Rosji, Turcji, Hiszpanii, Wietnamu, Wielkiej Brytanii, Serbii, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry i Macedonii. W ich trakcie omówiono system ochrony konkurencji i konsumentów w Polsce oraz bieżące problemy w poszczególnych obszarach.

13. PROGRAMY FINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ W 2006 R.

W 2006 r. z inicjatywy Urzędu pozyskano środki z funduszy unijnych (Phare, Transition Facility), które pozwoliły na realizację oraz zaplanowanie wielu projektów z zakresu:

- komunikacji społecznej (kampanie edukacyjne, w tym billboardowa, konferencje naukowe, publikacje dla przedsiębiorców i konsumentów),
- tematycznych szkoleń (dla polskich sędziów, rzeczników konsumentów, organizacji pozarządowych, pracowników UOKiK),
- badań (analizy socjologiczne, ekspertyzy),
- o charakterze inwestycyjnym (zestawy komputerowe dla organizacji samorządowych i pozarządowych oraz Urzędu).

Ponadto UOKiK zainicjował i nadzorował realizację grantów przyznanych ze środków UE organizacjom konsumenckim (dotyczyły one między innymi infolinii, infoteki, porównawczych testów produktów). Szczegółowe informacje na temat poszczególnych projektów finansowanych lub współfinansowanych z funduszy unijnych opisano w poszczególnych rozdziałach. Wybrane zadania realizowane były w ramach współpracy z partnerami z Niemiec (ochrona konkurencji), Wielkiej Brytanii i Danii (ochrona konsumentów).

14. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA URZĘDU

14.1 Kampanie edukacyjno-informacyjne

„Moje konsumenckie ABC”

Kampania rozpoczęła się w grudniu 2005 r. i trwała do września 2006 r. Było to pierwsze tak duże ogólnopolskie przedsięwzięcie edukacyjne, adresowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży w wieku 5-18 lat, a także do ich rodziców. Najważniejszymi założeniami akcji było m.in.: zwiększenie znajomości praw przysługujących najmłodszym konsumentom, rozbudzenie krytycznego podejścia młodzieży do oferty rynkowej i technik sprzedaży, a także edukacja w zakresie umiejętnego korzystania z reklamy jako źródła informacji o produktach i usługach, oraz wzmocnienie asertywnych postaw młodzieży wobec przekazów reklamowych i praktyk marketingowych.

W ramach kampanii zrealizowano także pilotażowy program dla studentów „Etyka w biznesie”. Przedsięwzięcie zostało zaprojektowane w oparciu o wyniki badań poziomu świadomości konsumenckiej w Polsce oraz analizę skarg słabszych uczestników rynku, przekazywanych UOKiK za pośrednictwem rzeczników konsumentów.

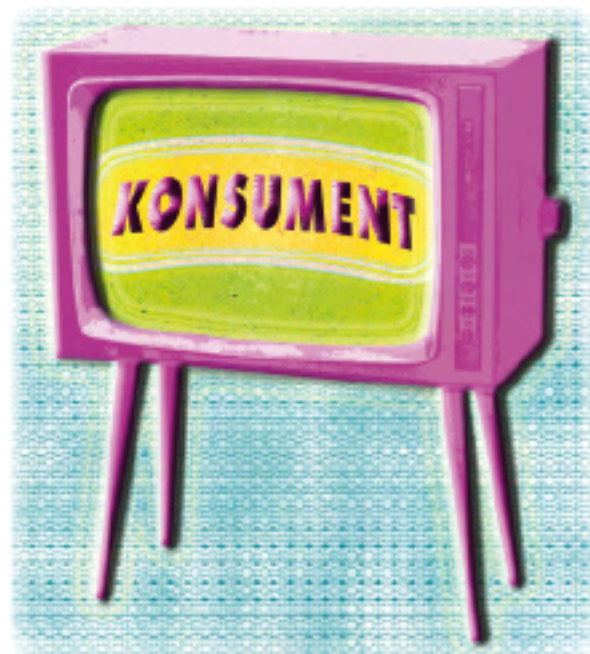
Dla wzmocnienia efektywności kampanii zaplanowano szereg działań z udziałem nauczycieli, rodziców oraz mediów: przeszkolono nauczycieli przedszkolnych i ze szkół podstawowych, opublikowano i rozesłano materiały edukacyjne (kolorowanki, komiksy, broszury), które zostały wykorzystane podczas lekcji pokazowych, przygotowano dwuczęściowy film edukacyjny (część 1 – „Reklama”, część 2 – „Transakcja”), przeznaczony dla uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, opracowano trzydziestosekundowy spot

telewizyjny, który wyemitowano w dwóch cyklach na antenie telewizji publicznej oraz uruchomiono stronę internetową www.konsumenckieabc.pl.

Kampania została zrealizowana ze środków unijnych (Phare 2003).

Multimedialny projekt „Konsument”

Trzecią edycję programu telewizyjnego „Konsument” emitowano od stycznia do września 2006 r. w TVP2. Projekt składał się z cyklu 20 odcinków. Głównym założeniem było podniesienie świadomości słabszych uczestników rynku odnośnie przysługujących im praw i możliwości ich egzekwowania, a także popularyzacja właściwych wzorców konsumpcji.

Multimedialny projekt „Konsument” zrealizowano także ze środków unijnych (Phare 2003).

Cykl edukacyjny „Konsument w świecie konkurencji” w TVP2

Cykl składał się z sześciu odcinków emitowanych w TVP2 od 6 marca do 11 kwietnia. Realizowany był równolegle z trzecią edycją programu telewizyjnego „Konsument”.

Program edukacyjny „Mam prawo do konkurencji” emitowany na antenie Programu 1 Polskiego Radia

Program, składający się z cyklu 10 trzyminutowych audycji, stanowił kontynuację edycji z 2005 r. Jego założeniem była popularyzacja wiedzy o polskim i wspólnotowym prawie antymonopolowym oraz korzyści, jakie konkurencja przynosi konsumentom.

Kampania na Rzecz idei CSR i Kodeksów Dobrych Praktyk

6 czerwca w Warszawie odbyła się konferencja, którą współorganizowali: UOKiK, Biuro Banku Światowego w Polsce, Fundacja Friedricha Eberta oraz Centrum CSR.PL. Debatą dotyczyła wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (*Corporate Social Responsibility* – CSR) w Polsce.

UOKiK brał aktywny udział w pracach nad wdrożeniem przewodnika CSR „Struktury ramowe społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w Polsce – opcje pozaustawowe dla Polski” we współpracy z ekspertami Banku Światowego oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W grudniu odbyło się inauguracyjne posiedzenie międzyresortowej grupy roboczej ds. CSR.

14.2 Program badań społecznych UOKiK – pozyskiwanie informacji o stanie świadomości, wiedzy, postawach i zachowaniach rynkowych polskich konsumentów i przedsiębiorców

Badania prowadzone przez UOKiK dostarczają wiedzy o wzorach zachowań konsumentów na rynku i sposobach korzystania z oferty rynkowej, co stanowi podstawę do przygotowania programów edukacyjno-informacyjnych Urzędu. Program Badań Społecznych UOKiK opracowano w 2005 r. Na jego realizację Urząd pozyskał środki Unii Europejskiej (Transition Facility 2004, ze współfinansowaniem z budżetu UOKiK).

Program obejmuje następujące projekty badawcze:

- **znajomość prawa o ochronie konkurencji i zasad przydzielania pomocy publicznej wśród polskich przedsiębiorców;**
- **analiza poziomu świadomości konsumenckiej, sposobów podejmowania decyzji konsument-**

ckich oraz barier utrudniających konsumentom bezpieczne i satysfakcjonujące uczestnictwo w rynku;

- **techniki zarządzania finansami gospodarstw domowych a korzystanie z kredytów i pożyczek;**
- **analiza problemu upadłości konsumenckiej – w kontekście relacji konsument-dostawca produktów i usług;**
- **konsument na rynku produktów i usług sprzedawanych za pośrednictwem Internetu;**
- **konsument na rynku pośrednictwa finansowego.**

14.3 Konferencje informacyjno-edukacyjne oraz współpraca z mediami

W celu podnoszenia świadomości prawnej oraz ekonomicznej wszystkich uczestników rynku z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów w 2006 r. UOKiK zorganizował około 30 konferencji informacyjno-edukacyjnych. Urząd aktywnie włączył się również w projekty realizowane przez ośrodki naukowe, instytucje publiczne, organizacje samorządowe i pozarządowe.

Zainicjowane przez Urząd spotkania poświęcone były zarówno problemom prawa antymonopolowego, jak i ochronie konsumentów.

Konferencje o charakterze międzynarodowym z udziałem zagranicznych gości z Komisji Europejskiej oraz przedstawicieli analogicznych urzędów z krajów członkowskich UE poświęcono poniższym tematom:

- **„Prawo konkurencji – stan obecny oraz przewidywane kierunki zmian” (Warszawa, 16 lutego, w ramach polsko-niemieckiego projektu twinningowego),**
- **„Polityka ochrony konsumentów i polityka konkurencji – razem czy osobno?” (Warszawa, 26 czerwca, w ramach brytyjsko-duńskiego-polskiego projektu twinningowego),**
- **„Amerykański i europejski system ochrony konkurencji” (Warszawa, 6 lipca, seminarium),**
- **„Pasażerowie linii lotniczych – macie prawo do bezpiecznego lotu” (Warszawa, 22-24 października, konferencja w ramach Prezydencji ICPEN oraz warsztaty),**
- **„Konkurencja w gospodarce współczesnej” (Poznań, 6-7 listopada, w ramach polsko-niemieckiego projektu twinningowego).**

W trakcie licznych konferencji oraz spotkań organizowanych przez UOKiK w 2006 r. przedstawiono raporty dotyczące niedozwolonych klauzul, stosowanych przez niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, domy maklerskie, szkoły wyższe, towarzystwa ubezpieczeniowe, stacje narciarskie, deweloperów, spółdzielnie i towarzystwa budownictwa społecznego oraz banki i SKOK-i. Zaprezentowano również wyniki kontroli jakości paliw, informowano o wybranych decyzjach z zakresu antytrustu, w tym rezultatach największego w historii UOKiK, przeprowadzonego z udziałem policji przeszukania przedsiębiorców podejrzanych o zawarcie nielegalnego kartelu, a także działaniach UOKiK w obszarze pomocy publicznej.

W 2006 r. z inicjatywy Urzędu ustanowiono nagrodę *Libertas et Auxillium* za najlepsze artykuły i audycje poświęcone ochronie konkurencji i ochronie konsumentów. 24 maja po raz pierwszy we współpracy z Centrum Adama Smitha oraz Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich uhonorowano wybrane prace.

Światowy Dzień Konsumenta obchodzony corocznie 15 marca poświęcono bezpiecznym zakupom w sklepach i na aukcjach internetowych. A Dzień Dziecka – prawom najmłodszych.

W 2006 r. zorganizowano ponadto 7 regionalnych konferencji w ramach kampanii „Moje konsumenckie ABC”.

Współpraca ze środkami masowego przekazu

Od stycznia do grudnia Biuro Prasowe UOKiK wydało 117 komunikatów prasowych (w tym 39 dotyczących ochrony konsumentów i 31 na temat prawa konkurencji).

Pracownicy Biura udzielili około 6 tys. odpowiedzi na bieżące pytania dziennikarzy. W prasie ogólnopolskiej, regionalnej i lokalnej opublikowano ponad 6 tys. artykułów, natomiast w radiu i telewizji ukazało się ponad 500 materiałów poświęconych pracy Urzędu.

14.4 Działalność wydawnicza

W 2006 r. UOKiK kontynuował działalność wydawniczą. Przygotowano i opublikowano tytuły naukowe, wydawnictwa dla przedsiębiorstw oraz ulotki i broszury dla konsumentów, także tych najmłodszych. Opublikowano w sumie 22 pozycje. Część z nich sfinansowana została ze środków UE.

Publikacje książkowe:

- „Aktualne problemy polskiego i europejskiego prawa ochrony konkurencji” – pod redakcją Cezarego Banasińskiego, Prezesa UOKiK, oraz Mariana Kępińskiego, Bożeny Popowskiej, Teresy Rabskiej. Publikacja poświęcona wybranym zagadnieniom z zakresu prawa ochrony konkurencji stanowi zbiór referatów wygłoszonych podczas konferencji zorganizowanej przez UOKiK w Poznaniu w listopadzie 2005 r.;
- „Prawo konkurencji – stan obecny oraz przewidywane kierunki zmian” – pod redakcją Cezarego Banasińskiego, Prezesa UOKiK. Publikacja poświęcona wybranym zagadnieniom z zakresu ochrony konkurencji stanowi zbiór referatów wygłoszonych podczas konferencji zorganizowanej przez UOKiK 16 lutego 2006 r. w Warszawie;
- „Polityka ochrony konsumentów i polityka konkurencji – razem czy osobno?”. Publikacja poświęcona zagadnieniom z zakresu ochrony konsumentów i prawa konkurencji stanowi zbiór referatów wygłoszonych podczas konferencji zorganizowanej przez UOKiK 26 czerwca 2006 r. w Warszawie;
- „Wspólnotowe prawo konkurencji. Skutki dla Polski (stan prawny na dzień 1.05.2004)” – autorstwa Małgorzaty Krasnodębskiej-Tomkiel;

Broszury:

- „Powiadomienie o produkcie, który nie jest bezpieczny. Przewodnik dla przedsiębiorców”;
- „Zasady funkcjonowania przedsiębiorcy internetowego z uwzględnieniem interesu konsumentów i projektu e-label” – łączna publikacja dla UOKiK oraz dla małych i średnich przedsiębiorców;
- „Rola organów administracji w regulowaniu handlu elektronicznego na poziomie krajowym i UE (procedury, organizacja)” – wytyczne dla UOKiK z uwzględnieniem aspektów krajowych i unijnych;
- „Rola organów administracji w regulowaniu e-commerce na poziomie krajowym i UE (procedury, organizacja)” – wytyczne dla małych i średnich przedsiębiorców z uwzględnieniem aspektów krajowych i unijnych;
- „Konsument a bezprawność w Internecie (spamming, pseudowirusy, phishing) oraz ochrona dzieci w Internecie” – publikacja dla UOKiK.

Cztery ostatnie pozycje wydano dzięki środkom pozyskanym z UE.

Ulotki:

- „Powiadomienie o produkcie, który nie jest bezpieczny – obowiązki przedsiębiorców”;
- „Maszyny”;
- „Sprzęt elektryczny”;
- „Telefonia komórkowa a młody konsument”;
- „Zabawki”;
- „Usługi turystyczne”;
- „Sprzedaż konsumencka”;
- „Kredyt konsumencki”.

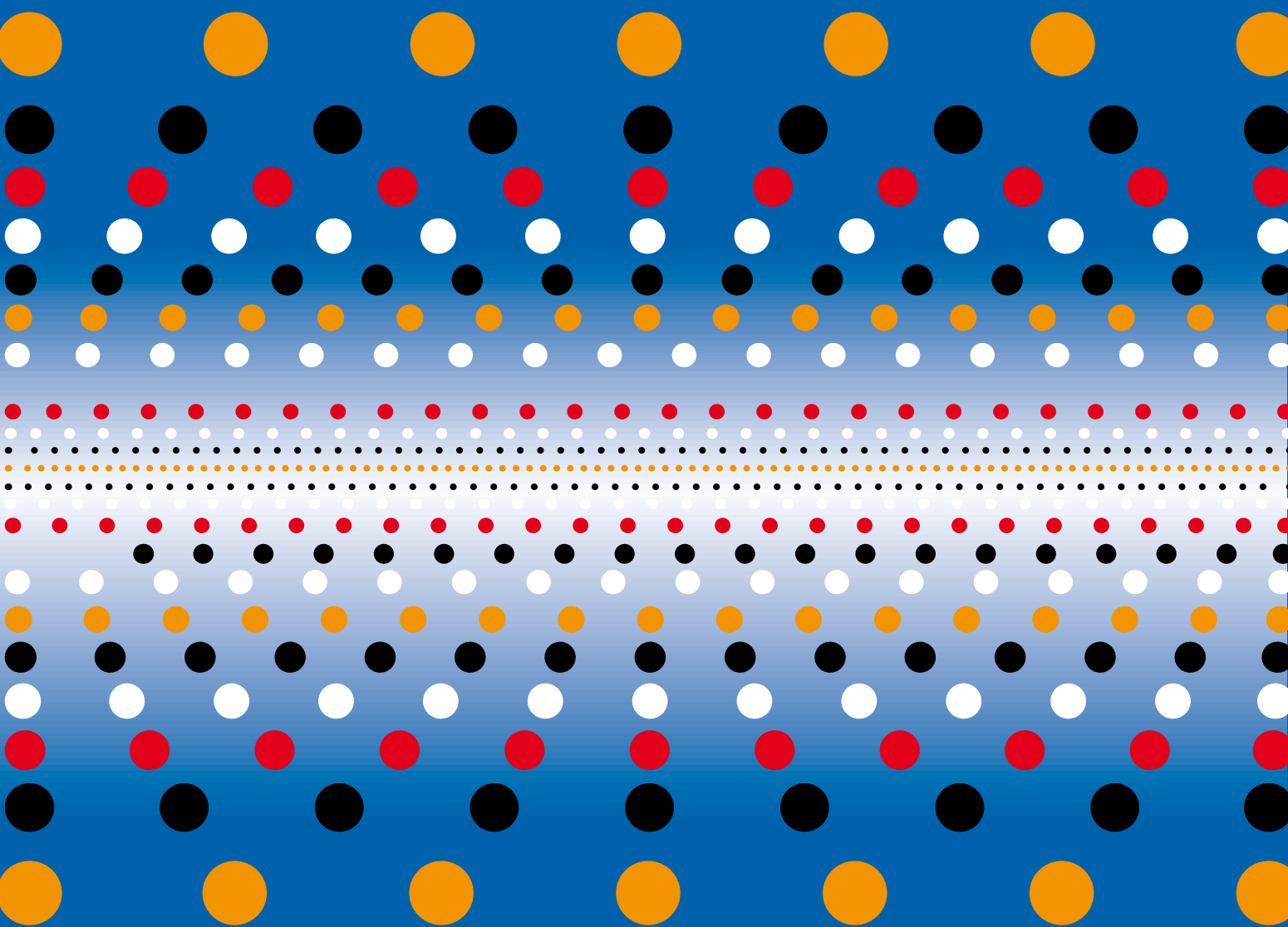
Publikacje w ramach kampanii edukacyjnej „Moje Konsumenckie ABC”:

- „Moje konsumenckie ABC” – kolorowanka dla przedszkolaków;
- „Zakupy z Maxem” – komiks dla uczniów szkół podstawowych;
- „Kupuj z głową” – poradnik dla gimnazjalistów;
- „Młodzi kupują” – poradnik dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- „Społeczna odpowiedzialność biznesu” – broszura dla studentów.

Wszystkie publikacje są dostępne na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

www.uokik.gov.pl

ISBN 978-83-60632-13-0